

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Uplatňování sankcí organizace Commonwealth vůči
členským státům**

Anna-Marie Sobotová

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Uplatňování sankcí organizace Commonwealth vůči
členským státům**

Anna-Marie Sobotová

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury. Plzeň duben 2019

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné vedení mé bakalářské práce.

OBSAH

1. Úvod	6
2. Společenství národů	9
2.1 Formování Commonwealthu	10
2.2 Základní listiny a orgány	11
2.3 Kritéria členství	13
2.4 Nástroje Commonwealthu	14
2.5 Cíle Commonwealthu	15
3. Sankce	17
3.1 Ekonomické sankce	18
3.2 Diplomatické, vojenské a chytré sankce	19
4. Sankciované země	21
4.1 Jihoafrická republika	22
4.2 Pákistán	26
4.3 Fidži	27
4.4 Nigérie	32
4.5 Sierra Leone	35
4.6 Zimbabwe	38
5. Závěr	42
6. Seznam literatury	45
7. Resumé	52

1. ÚVOD

Commonwealth v minulosti nesl názvy Britské impérium nebo Britské společenství národů. Sám o sobě ale prohlašuje, že není transformací impéria, právě naopak, označuje se za nově vzniklou mezinárodní organizaci, která se považuje za nástupce impéria, jež sdružuje suverénní státy, které se navzájem podporují a spolupracují na mezinárodních cílech a s impériem nechce mít nic společného. Většinu členů organizace, až na několik výjimek, tvoří bývalá území ovládaná Velkou Británií. Naopak některé státy, které byly v minulosti s Velkou Británií spojeny, se rozhodly do organizace nevstoupit. Společné dědictví v podobě jazyka, kultury, práva, vzdělání či demokratických tradic státům umožňuje důvěrnější spolupráci a větší porozumění v rámci Commonwealthu, jež obecně převládá napříč národy.

Jako cíl bakalářské práce si stanovuji představit činnost organizace Commonwealth a ukázat, na které členy aplikovala sankce, proč se tomu tak stalo a konečně, jaké to mělo na vybrané státy dopad. Vzhledem k tomu, že mezi nejčastěji využívané typy sankcí, které Commonwealth aplikuje, patří vyloučení z Rad Commonwealthu a pozastavení členství, ráda bych se zaměřila právě na tyto historické případy. Jelikož je Commonwealth dobrovolnou organizací, nabízí se otázka, zda pro státy nebylo jednodušší spolek opustit, namísto dodržování uvalených sankcí. A dále jaká pozitiva jim tedy z účasti v organizaci plynou.

V první části práce bych tedy ráda představila činnost samotné organizace, která v současné době sdružuje 53 států, jež bychom našli na všech kontinentech, vyjma Antarktidy. Jedná se o rozmanité státy, třicet jedna z nich je klasifikováno jako malé státy, tedy státy s populací menší než 1,5 milionu. Dále nastíním kritéria členství, které musí státy splňovat, chtějí-li být součástí organizace. Následně se zaměřím na samotné sankce, jež země používají jako jeden z donucovacích prostředků k prosazení změny chování cílové země. S nimi

je spjata i deklarace z Harare, jež byla přijata v roce 1991 a v níž se Commonwealth zavázal participovat na ochraně a podpoře politických hodnot sdružení, a to konkrétně na ochraně a podpoře demokracie, demokratických procesů a institucí, ze kterých vyplývají základní lidská práva, právní stát, nezávislost soudnictví, rovnost pohlaví a spravedlivá a čestná vláda. Dále byl dohodnut záměr podporovat sociálně-ekonomický rozvoj, který byl označen za vysokou prioritu celé organizace. Jenže Commonwealth dlouhou dobu nedisponoval žádnými mechanismy, kterými by působil na své členské státy, pokud by porušovaly ony principy. Ke změně došlo roku 1995 na Novém Zélandě, kdy byl přijat Milbrookský akční program, který právě na deklaraci z Harare navazoval. Akční program sestává ze tří částí, a to prosazování základních politických hodnot organizace, podpora udržitelného rozvoje a usnadnění konsenzu. Pokud tedy některý ze států pravidla stanovené deklarací z Harare nedodrží, je sankcionován za pomoci nástrojů Milbrookského programu. Vzhledem k tomu, že organizace Commonwealth sankce vůči svým členům uplatňuje a nejedná se o ojedinělé případy, nabízí se zde blíže vysvětlit příklady typů sankcí, jež organizace v minulosti uplatnila. Jednalo se například o ekonomické a hospodářské sankce, což zahrnuje například zákaz dovozu či vývozu určitého druhu zboží či zákaz investic, dále pak pozastavení členství v organizaci a to nejčastěji v případě porušení podmínek členství.

Ve druhé části práce bych ráda uvedla celkový přehled sankcí, které organizace od svého počátku na své členy uvalila a následně bych se věnovala každému státu zvlášť. U těchto sankcionovaných zemí uvedu historické pozadí a postupný vývoj, kterým došlo k situaci, že byly porušeny zásady organizace a stát byl následně potrestán. Prvním státem, o kterém bude v této práci pojednáváno, je Jihoafrická republika, na kterou byly uvaleny ekonomické a hospodářské sankce v období režimu apartheidu. Ten byl zaveden v roce 1948 Národní stranou a v podstatě zavedl úplné oddělení odlišných rasových skupin, které od té doby musely žít odděleně. Znevýhodněna byla většina obyvatelstva,

kteřá nesdílela stejnou barvu pleti, jako vládnoucí skupina. Protiopatření zahrnovalo například zákaz dovozu zemědělských surovin nebo investic směrem do Jihoafrické republiky. Dalším státem, který byl sankciován, v tomto případě již vyloučením z Rad Commonwealthu a pozastavením členství, je Pákistán. Země nejprve v roce 1972 opustila organizaci dobrovolně, v roce 1999 a 2007 jí bylo organizací pozastaveno členství. V prvním případě byl důvodem vojenský převrat, ve druhém případě země nesplňovala zásady, které byly v souladu s principy Commonwealthu. K dalším problematickým státům můžeme zařadit Fidži, které bylo několikrát vyloučeno z Rad Commonwealthu a v roce 2009 mu bylo zcela pozastaveno členství z důvodu opakovaných státních převratů, které zemí v průběhu let otrásaly. V roce 1995 se na seznam sankciovaných států zařadila Nigérie poté, co její režim nechal popravit spisovatele Saro-Wiwa a osm dalších, což rozhořčilo celé mezinárodní společenství. I další stát, jehož ilegální vláda byla vyloučena z Rad Commonwealthu, se nachází v Africe. Jedná se o Sierra Leone, která byla zpět přijata ihned poté, co se demokraticky zvolený prezident Ahmad Tejan Kabbah vrátil do čela země. A v Africe zůstanu i v případě posledního státu. Jedná se o Zimbabwe, které se již od získání nezávislosti v roce 1980 potýkalo s velkými socioekonomickými problémy. Na začátku nového tisíciletí, se nejprve konaly parlamentní a následně prezidentské volby. Z důvodu násilí a zastrašování, které celý volební proces provázelo a nesplnění základních požadavků – jako jsou svobodné a spravedlivé volby bylo Zimbabwe vyloučeno z Rad Commonwealthu a o rok později, tedy v roce 2003 se rozhodlo z Commonwealthu odejít dobrovolně.

V závěrečné části práce bych následně zhodnotila, jaký dopad měly určité typy uvalených sankcí na ten daný stát. Zda byl dopad pozitivní nebo naopak negativní a zda se stejné problémy neopakovaly po stažení uvalených sankcí. A nakonec bych ráda zodpověděla, z jakých důvodů státy sankce akceptují, namísto toho, aby organizaci opustily, tedy jaká pozitiva jim z členství v organizaci plynou.

Co se týče literatury, ze které je v bakalářské práci čerpáno, ve velké míře zde převažují cizojazyčné zdroje a to z několika důvodů. K dohledání nezkreslených a aktuálních informací o organizaci Commonwealth a sankciovaných států jsem hojně využívala primární zdroje, tedy oficiální stránky organizace a jiných organizací, které s ní souvisejí. Dále články z odborných časopisů, které ale ve většině případů nejsou zcela aktuální, protože dané téma je v současné době spíše opomíjeno a to platí hlavně pro Českou republiku, kde bylo k tématu publikováno minimum prostředků, ze kterých bylo možno čerpat, proto tedy v drtivé většině převažují zdroje cizojazyčné.

2. SPOLEČENSTVÍ NÁRODŮ

Jak již bylo zmíněno v úvodu, Commonwealth of Nations spojuje ve formě velmi volné konfederace 53 států světa – bývalých držav Britského impéria, přičemž existuje několik výjimek, mezi které patří například bývalá portugalská kolonie Mosambik nebo bývalá belgická kolonie Rwanda. Commonwealth představuje nejstarší mezinárodní organizaci, která sdružuje stále existující státy. Jedinečnost spočívá v neporušené historické kontinuitě, v tom, jak jsou k sobě členské státy loajální navzájem, v jejich solidaritě v podstatných otázkách společného zájmu a v plynulosti mechanismu při řešení těchto záležitostí. Dalším sjednocujícím rysem jednotlivých států je zdrženlivost k písemným kodifikacím, díky čemuž je uskupení právně neuchopitelné. Kontinuita, která se obešla bez revoluce, ale už ne beze změn, se stala britským politickým vzorcem pro Commonwealth (Hall 1953: 997). Commonwealth můžeme označit za organismus, který se postupem času vyvíjel, ale rozhodně nebyl konstruován podle předem stanoveného plánu, jako tomu bylo například u Organizace spojených národů, jež byla vystavěna na základech své charty a úsilí o zavedení všeobecně uznávaných norem. Commonwealth se od ostatních mezinárodních organizací liší svým charakterem. Nejedná se totiž v pravém slova smyslu o alianci nebo smluvní uspořádání, členství je totiž vystavěno na pocitu sounáležitosti a rodinné atmosféry. Jeho existence je možná, jelikož

členové pocítují jakési vzájemné přirozené a dlouhodobé pouto. Tuto skutečnost můžeme vysvětlit tím, že členské země sdílejí nejenom společnou minulost, ale i jazyk a navzdory rozdílům, které mezi nimi bezpochyby existují, je poji schopnost navzájem si důvěřovat (Commonwealth of Nations: nedatovánoB).

2.1 FORMOVÁNÍ COMMONWEALTHU

Unikátnost Britského impéria spočívala v tom, že svého času představovalo největší teritoriální jednotku s největším počtem obyvatel, kterou se někomu podařilo podřídit své vládě. Proto nemůže být sporu o tom, že Britské impérium po sobě zanechalo několik markantních stop, ať už mluvíme o globálním rozšíření anglického jazyka, křesťanského náboženství nebo například celé řadě sportů (Romancov 2008: 7–8). Počátkem 19. století se britská imperiální politika, pod tlakem stále většího sebeurčení svých nejvyspělejší kolonií, začala značně zmírňovat. V roce 1840 Kanada jako první získala právo na samosprávu a prvenství si udržela i roku 1867, kdy jí byl udělen status dominia. Ten umožňoval rozsáhlou nezávislost v zahraničních záležitostech a hlavně zásadně proměnil vztah mezi koloniemi a imperiální mocností. Kanadu následovali Austrálie (1901), Nový Zéland (1907), Jižní Afrika (1910) a Irský svobodný stát (1921). Balfourova deklarace z roku 1926 charakterizovala Velkou Británii a dominia jako autonomní komunity v rámci Britského impéria, které mají rovnoprávné postavení, v otázkách domácích či zahraničních aktivit nejsou nikomu podřízeny a poji je věrnost koruně a členství v Commonwealthu. (Commonwealth of Nations: nedatovánoB). V roce 1931 byl přijat tzv. Westminsterský statut, který stanovil, že britský parlament nadále nemůže přijímat zákony, které by platily pro dominia, pokud by s nimi sama nesouhlasila a naopak žádný zákon přijatý parlamentem dominia nemohl být zbaven platnosti na základě toho, že by odporoval britskému právu (Judd 1999: 304).

Prvním zásadním milníkem při cestě k modernímu Commonwealthu byl rok 1947, kdy Indie vyhlásila nezávislost. Přestože se Indie chtěla stát

republikou, k čemuž později v roce 1950 došlo, vyjádřila své přání zůstat i nadále členem Commonwealthu, což se ale vylučovalo s dosavadním principem, že členskou zemí může být pouze ta, která je s Velkou Británií v personální unii. V důsledku této události byla v roce 1949 na setkání předsedů vlád zemí Commonwealthu přijata Londýnská deklarace, která stanovila, že členskými zeměmi mohou být i republiky, přičemž všechny členské státy budou uznávat britského panovníka jako hlavu Commonwealthu (Šanc, Ženíšek 2008: 37). Právě Indie a Pákistán, který získal nezávislost na Velké Británii taktéž v roce 1947, představovaly první členské státy s převážně neevropskou populací, což položilo základ pro rozvoj multirasového společenství (Encyclopedia Britannica: nedatováno). Výsledkem setkání a rozhodnutí o podmínkách členství z roku 1949 byla otevírající se cesta zemím, které rovněž přijaly republikánské ústavy, nebo které měly v čele státu svého národního monarchu, k tomu, stát se členem Commonwealthu. Na počátku roku 2006, ve 37 členských státech z 57 nebyla královna Alžběta II. hlavou státu, ale všichni ji uznávali jako vedoucí osobu Commonwealthu (Commonwealth of Nations: nedatovánoB).

2.2 ZÁKLADNÍ LISTINY A ORGÁNY

V roce 1965 byl založen sekretariát Commonwealthu národů se sídlem v Londýně, jenž představuje hlavní mezivládní agenturu a jehož cílem je usnadnit spolupráci a konzultace mezi členskými státy. Dále organizuje summity Commonwealthu, setkávání ministrů, pomáhá k rozvíjení politik, poskytuje politické poradenství a především usnadňuje mnohostrannou komunikaci mezi členskými státy. Do čela sekretariátu je hlavami vlád volen generální tajemník. Prvním generálním tajemníkem byl zvolen Kanadčan Arnold Smith (1965–1975), v současné chvíli sekretariátu předsedá, jakožto první žena, Patricia Janet Scotlandová (Commonwealth of nations: nedatovánoA).

Singapurská deklarace (Singapore Declaration of Commonwealth Principles), známá také jako Deklarace základních principů, přijatá roku 1971

znamená významný dokument především z pohledu vnímání Commonwealthu jako moderní, otevřené a demokratické organizace. Její obsah tvoří etické teze činnosti Commonwealthu, zejména tedy důraz na lidská práva a rasovou a ekonomickou rovnoprávnost (Šanc, Ženíšek 2008: 38). Deklarace sestává ze 14 bodů, přičemž v posledním z nich je shrnuto to nejdůležitější. Je v něm vysloveno přání rozšiřovat lidské porozumění a porozumění mezi národy, napomáhat při potírání diskriminace založené na lidské rase, barvě pleti, náboženství a dále udržovat a posilovat osobní svobodu, přispívat k obohacení lidských životů a hlavně vyvíjet vliv, který bude podporovat mír mezi národy (The Commonwealth 1971: 1–2).

Roku 1979 následovala Deklarace o rasismu a rasových předsudcích přijatá v Lusace (The Lusaka Declaration of the Commonwealth on Racism and Racial Prejudice). V té je provolávána jednak lidská důstojnost, jednak hodnota každé jedné lidské osoby. Obsahuje čtyři body, přičemž v prvním z nich je řečeno, že lidé, kteří jsou součástí Commonwealthu, mají právo žít svobodně důstojným životem bez rozdílu rasy, barvy pleti, pohlaví nebo národnostního či etnického původu. Druhý bod hovoří o možnosti udržovat odlišný životní styl a kulturu, ve třetím bodě je deklarována rovnost před zákonem a právo na spravedlnost podle zákona. Poslední bod zaručuje právo na ochranu proti diskriminaci (The Commonwealth 1979: 1).

Těsně po skončení studené války, v roce 1991, byla v Zimbabwe podepsána deklarace z Harare, která určila nový směr, kterým se organizace vydá vstříc novému tisíciletí. Jako předmět zájmu byla stanovena podpora demokracie, podpora dobrého vládnutí, právního státu, lidských práv, genderové rovnosti a podpora udržitelného ekonomického a sociálního rozvoje. Tato deklarace je považována za jeden z nejdůležitějších dokumentů nekodifikované ústavy Commonwealthu. Potvrdily se v ní také politické principy, které byly dříve stanoveny Singapurskou deklarací a dále se v ní například upřesnily podmínky,

které musí státy splňovat, chtějí-li být členy organizace (The Commonwealth 1991: 1–3).

2.3 KRITÉRIA ČLENSTVÍ

Podmínky, které musely státy splňovat, aby se mohly stát členy organizace, se v průběhu let pozměňovaly. V roce 1931 to byl status dominia, kterým, pokud chtěly být státy součástí, musely disponovat. To se ovšem změnilo poté, co se Indie stala republikou, a proto Londýnské deklarace z roku 1949 definovala, že členem organizace mohou být i republiky a to pod podmínkou, že britského panovníka uznají hlavou Commonwealthu. Další principy, jež musely být státy akceptovány, definovaly Singapurská a později Hararská deklarace, které zde již byly zmíněny.

V roce 2005, na setkání předsedů vlád členských zemích, které se konalo na Maltě, jmenoval generální tajemník komisy, která měla přezkoumat otázky, týkající se členství v organizaci. Komise, která zasedala v roce 2007, se jednomyslně shodla, že prodlužování členství by nemělo probíhat, nebudou-li splněny tyto čtyři podmínky. Členem může být pouze nezávislý, suverénní stát, který je schopný plnit závazky, jež z členství plynou; neexistuje kompromis, který by se týkal základních hodnot Commonwealthu; každý člen musí respektovat a především dodržovat zavedené normy a konvence; a konečně, každý nový člen bude přispívat ke zdrojům Commonwealthu, které musí být rozšiřovány v souladu s rozšiřováním členské základny. Zásadním rozhodnutím, které výbor odsouhlasil, bylo, že každá kandidátská země by měla mít historické vazby s Commonwealthem obecně nebo s již existujícím členem Commonwealthu, anebo se skupinou členů, například v rámci nějaké regionální organizace. Každá kandidátská země přijímá a splňuje základní hodnoty, zásady a priority, jež byly stanoveny v roce 1971 Deklarací základních principů a jež jsou obsaženy v deklaracích, které následovaly. K dalšímu požadavku, který je nutné uspokojit, patří prokazatelný závazek k demokracii a demokratickým

hodnotám, což zahrnuje svobodné a spravedlivé volby, vládu práva (rule of law), nezávislé soudnictví, dobrou vládu (good governance), transparentní přerozdělování veřejných financí, ochranu lidských práv a svobodu projevu. Noví členové by měli být připraveni vstoupit rovněž do „Commonwealth Foundation“ a tím podporovat participativní demokracii prostřednictvím konzultací s občanskou společností a rozvoj podnikání ve své zemi (The Commonwealth 2007: 3–26).

2.4 NÁSTROJE COMMONWEALTHU

Jak již bylo zmíněno výše, v roce 1991 byla přijata Deklarace z Harare (The Harare Commonwealth Declaration), která se, kromě ostatního, zavazuje ochraňovat demokratické hodnoty a lidská práva. V tu dobu však nebyl stanoven žádný sankční mechanismus, pomocí kterého by se porušení oněch principů mohlo trestat. Z tohoto důvodu byl v roce 1995 v Millbrooku na Novém Zélandu přijat tzv. Millbrookský akční program (Millbrook Commonwealth Action Programme on the Harare Declaration), ve kterém jsou zahrnuta jednak opatření, která podporují uplatňování zásad obsažených v Deklaraci z Harare, anebo opatření, která mohou být využita, pokud by byly ony principy porušeny.

Mezi opatření, jež podporují uplatňování zásad, patří schopnost sekretariátu zajistit vládám poradenský servis, školení a jiné formy technické pomoci, které budou využity při prosazování základních hodnot Commonwealthu. Mimo jiné také pomoc při zakládání a budování institucí, které jsou organizací vyžadovány, pomoc se zorientovat v ústavních a právních otázkách, včetně výběru nejvhodnějšího modelu pro zahájení procesu demokratizace, dále pomoc se zajištěním hladkého průběhu nezávislých voleb pomocí občanské a voličské výchovy, posílení nezávislého volebního mechanismu a pomoc při registraci voličů.

Pokud nějaká členská země začne jednat v rozporu s principy, které jsou obsaženy v Hararské deklaraci, například tím, že svrhne demokraticky zvolenou

vládu, je nutné přijmout určitá opatření převážně proto, aby byla v co nejkratším časovém opět nastolena demokracie. Prvním krokem, který by měl být podniknut, je okamžité vyjádření nesouhlasu s jakýmkoliv jednáním proti zásadám deklarace z Harare generálním tajemníkem Commonwealthu. Následně by se měl generální tajemník pokusit kontaktovat de facto vládu oné země a poskytnou technickou pomoc s cílem včasného obnovení demokracie. Členské státy, které se nacházejí v blízkosti postiženého státu, např. v rámci regionu, by taktéž měly demonstrovat nesouhlas se vzniklou skutečností a podporovat co nejrychlejší obnovení demokracie. Vláda dotyčné země by měla být až do obnovení demokracie vyloučena z účasti na schůzích na ministerské úrovni, včetně schůzí představitelů vlád států. Pokud za dobu dvou let nedojde k žádnému průkaznému pokroku, dotyčná země se přestane účastnit všech setkání Commonwealthu a ztratí nárok na jakoukoliv technickou pomoc. Pokud by se vláda postižené země rozhodla organizaci opustit, anebo nadále pokračovala v porušování principů Commonwealthu, je na místě zvážit uzavření bilaterálních popřípadě multilaterálních opatření mezi členskými zeměmi za účelem prosazení změny v chování onoho státu. Mezi tato opatření by mohlo patřit omezení kontaktu mezi vládami států, omezení v oblasti obchodu a ve výjimečných případech vyloučení státu ze Commonwealthu. (The Commonwealth 1995b: 1–2).

2.5 CÍLE COMMONWEALTHU

Členské státy v rámci organizace Commonwealth spolupracují, aby dosáhly společných cílů. Patří mezi ně především podpora rozvoje, demokracie a míru. Commonwealth je jako celek zapojen do nejrůznějších aktivit po celém světě, pomáhá například zemím v obchodních jednáních, podporuje ženy ve vykonávání vedoucích pozic, podporuje malé podniky nebo podporuje mládež na všech úrovních společnosti (The Commonwealth nedatovánoF). Commonwealth od svého počátku neměl žádný dokument, který by stanovoval pravidla řízení a práva a povinnosti členů organizace. To se změnilo v roce 2013, když byla

napsána charta Commonwealthu. V chartě je jednak uvedeno, že Commonwealth poskytuje poradenství v otázkách politických, ekonomických a v otázkách sociálního rozvoje, dále poskytuje technickou pomoc a jednak jsou zde vytyčeny obecné cíle, na které se organizace soustředí. K těmto obecným cílům patří demokracie, lidská práva, mezinárodní mír a bezpečnost, tolerance, respekt a porozumění, svoboda projevu, oddělení legislativní, exekutivní a soudní moci, vláda práva, dobrá vláda, udržitelný rozvoj, ochrana životního prostředí, přístup ke zdravotní péči, vzdělání, potravinám a střeše nad hlavou, genderová rovnost, důležitost mladých lidí v Commonwealthu, rozpoznání potřeb malých a zranitelných států a úloha občanské společnosti (The Commonwealth 2013).

Co se týče konkrétních a aktuálních cílů, ty jsou zaneseny ve strategickém plánu (Commonwealth Secretariat Strategic Plan), který je vždy vytvořen na období čtyř let. Strategický plán nastiňuje strategii sekretariátu organizace, která je v souladu s hodnotami a zásadami zakotvenými v chartě Commonwealthu. V současné době je v platnosti plán na období 2017–2021, který si ukládá za cíl podporovat silnou demokracii, právní stát, ochranu lidských práv a respektování různorodosti. Dále bude organizace podporovat udržitelný rozvoj a podílet se na dobře soudržné a propojené síti států v rámci členských států Commonwealthu (The Commonwealth 2017a). Commonwealth také vytvořil určitý rámec pro dva široké pilíře. Jedná se o demokracii a rozvoj, v rámci kterých je strukturováno osm programů. Tyto programy jsou spravovány sekretariátem Commonwealthu a ukládají si za cíl přijmout přístup založený na právech a začlenit otázky týkající se rovnosti mužů a žen, lidských práv a mládeže do všech úrovní své práce. Mezi těchto osm programů patří pomáhat při rozvoji míru, demokracie a budování konsenzu, vláda práva, lidská práva, rozvoj veřejného sektoru, hospodářský rozvoj, udržitelný rozvoj a lidský rozvoj (Commonwealth of Nations 2017).

3. SANKCE

Sankce můžeme chápat jako opatření používaná vládami států, nadnárodními orgány či mezinárodními organizacemi k podpoře zájmů národní bezpečnosti nebo k posílení cílů zahraniční politiky. Typy sankcí se často liší podle požadavků konkrétní vlády nebo subjektu, podle zamýšlených cílů a také podle osob, skupin a subjektů, na které bude sankce cílena (Commonwealth Bank of Australia nedatováno). Jedná se tedy o politický nástroj, který se pomocí nějaké formy nátlaku snaží změnit politiky konkrétních zemí. Sankce představují alternativu vojenským intervencím, které jsou ve většině případů velmi nákladné. Podstatnou otázkou před uvalením sankce je, zda může změnit chování zahraniční vlády za přijatelné náklady (Nikolay 2005: 564). Sankce jsou také často používány jako nástroj k ovlivňování nebo potrestání jiných národů nebo nestátních subjektů. Nejpoužívanějším typem sankcí v mezinárodních vztazích jsou sankce ekonomické, dále se pak využívá i hrozba diplomatických či vojenských opatření. Sankce můžeme dělit na jednostranné, čímž jsou myšleny sankce uloženy pouze jedním státem, nebo sankce bilaterální, které jsou uvaleny skupinou států (Kolodkin 2019). Stát, ve většině případů jedná-li se o menší stát, se může rozhodnout, že nebude využívat sankce jako autonomní nástroj své zahraniční politiky. To znamená, že tento stát nebude uvalovat sankce za účelem dosažení svých zahraničněpolitických cílů. Jenže v případě, že je tento stát součástí nějaké mezinárodní organizace, která sankce aplikuje, přebírá stát povinnost realizovat sankce aplikované touto mezinárodní organizací (Druláková nedatováno: 110). Naopak, když je stát členem mezinárodní organizace, která nevyhodnotila nutnost aplikovat vůči jinému státu sankce, může se tento členský stát či skupina členských států v rámci organizace rozhodnout aplikovat sankce mířené proti nějakému jinému státu sám. Vzhledem k tomu, že ekonomické sankce jsou nejrozšířenějším typem sankcí, je jim věnována samostatná podkapitola.

3.1 EKONOMICKÉ SANKCE

Ekonomické sankce zaujímají střednědobý, méně nákladný a méně riskantní kurz mezi diplomacií a válkou. Můžeme je definovat jako přerušení obchodních a finančních vztahů, které mohou být buď komplexní a tedy zakazovat obchodní činnosti s celou zemí, anebo mohou být cílené a zablokovat transakce pouze s určitými podniky, skupinami nebo jednotlivci. Sankce mají různé podoby, od zákazu cestování, přes zmražení účtů, omezení kapitálu, obchodního embarga, po snížení zahraniční pomoci či omezení obchodu (Council on Foreign Relations 2017). Mezi nejběžněji používané trestající opatření finančního rázu patří například přírážky na dovážené zboží, což je často cíleno na podporu domácího trhu a průmyslu; kvóty, které určují limity počtu dováženého či vyváženého zboží; embarga, která znamenají omezení nebo ukončení obchodování mezi národy nebo mezi skupinou národů. Ty mohou zahrnovat i omezení nebo zákaz cestování jednotlivcům. Dále sem můžeme zařadit zadržení finančních aktiv národů nebo občanů a zabránění prodeji či přesunu těchto aktiv (Kolodkin 2019).

Sankce jsou tedy využívány v případech, kdy jsou ohroženy zájmy národní vlády či mezinárodní organizace, anebo pokud jsou porušeny mezinárodní normy chování. Využívají se také v boji proti terorismu, proti šíření drog a zbraní, k podpoře demokracie a lidských práv, při řešení konfliktů a k podpoře kybernetické bezpečnosti (Council on Foreign Relations 2017). Někteří politologové tvrdí, že ekonomické sankce nejsou nijak zvlášť efektivní. Dle nich zde dochází k nepřímé úměře, čím déle sankce trvají, tím méně efektivní jsou, neboť cíle, jež sankce postihují, se s nimi naučí pracovat. Dalším kritizovaným faktem je, že sankce nejčastěji pociťuje civilní obyvatelstvo a nikoliv vládní úředníci, na které jsou především cílené (Kolodkin 2019). Naopak dle odborníků by se měly sankce, zejména ty cílené, i nadále využívat jako nástroj k prosazení cílů. Při zpětném hodnocení, zda sankce fungovaly je ale třeba vzít v potaz několik důležitých faktorů. Například fakt, že dynamika každého případu se

značně odlišuje, platí tedy, že sankce, které fungovaly v jednom případě, mohou selhat v případě jiném, dále je třeba srovnat užitečnost sankcí, nikoliv pouze to, zda dosáhly svých cílů (Council on Foreign Relations 2017). Dalším důležitým měřítkem pro to, zda byly sankce účinné, je počet států, které sankce přijaly. Pokud jsou sankce uvalené pouze jednou či dvěma vládami, nejsou zdaleka tak efektivní, jako když se připojují vlády dalších států, nebo skupiny států, které vystupují v rámci mezinárodní organizace. K efektivnosti přispívá také rozsah a intenzita uvalené sankce. Je tedy důležité, zda jsou sankce uplatňovány selektivně, což znamená, že se soustředí na konkrétní aspekt ekonomiky sankciované země, což mohou být například dodávky ropy do země, anebo zda jsou sankce uplatňovány na širším základě, v tom případě se jedná o sankce univerzální. Sankce mohou být buď závazného charakteru, tedy jsou povinnými a to v rozsahu, který ukládá zákon, nebo mají pouze doporučující charakter a mohou tedy být doporučeny členským státům prostřednictvím mezinárodní organizace. Pokud se podíváme na případ Rhodesie, zde bylo vyvinuto obrovské úsilí s cílem maximalizovat uložené sankce, a proto byly uloženy sankce povinné (Barber 1979: 368).

3.2 DIPLOMATICKÉ, VOJENSKÉ A CHYTRÉ SANKCE

Pokud porovnáme diplomatické sankce a vojenskou intervenci, v případě diplomatického nátlaku se s určitostí jedná o méně nákladnou variantu, na druhou stranu ale také o méně účinnou. Mezi opatření, která můžeme považovat za formu diplomatického nátlaku, můžeme zařadit například vyhoštění diplomatů, přerušování diplomatických styků či pozastavení oficiálních návštěv (Celní správa nedatováno: 3). Dále sem také řadíme pozastavení nebo zrušení členství v mezinárodních organizacích. K tomuto typu sankce se poměrně často přiklání Commonwealth a bude o něm blíže pojednáno v následující kapitole.

Mezi vojenské sankce můžeme zařadit zbrojní embarga, což znamená například omezení či zákaz obchodování s vojenským vybavením, nejčastěji se

zbraněmi. Jejich cílem je odepřít přístup vojenským a politickým vůdcům ke zbraním a jinému vojenskému zařízení. Zbrojní embargo se tedy snaží zamezit násilným konfliktům. Efektivnost zbrojního embarga je ale bohužel spíše prchavá. Důvodem je především nesnadná možnost monitorovat hraniční oblasti zemí třetího světa, kde ve většině případů probíhá obchod se zbraněmi i nadále. Uvalené zbrojní embargo naopak napomáhá rozkvětu černému trhu se zbraněmi a nezákonnému obchodování. Zisky následně obohacují právě ty, na které je embargo mířené, což vytváří finanční zájem na dlouhodobém trvání konfliktu. Je tedy nepravděpodobně, že by uvalení zbrojního embarga omezilo či ukončilo místní konflikt (Garry – Oegg 2000). Další, poněkud tvrdší vojenskou sankcí je přímá vojenská intervence. Přímé vojenské intervence ale v dnešní době nejsou zcela běžné, jelikož dle Charty Organizace spojených národů se všichni členové (tj. 193 států světa z 206) zřikávají hrozby silou nebo použití síly proti jinému státu. Je tedy logické, že jediný, kdo může udělit mandát na použití síly je OSN, přesněji Rada bezpečnosti. Než ale dojde k takovému scénáři, může Rada bezpečnosti rozhodnout o sankcích, které by mohly předejít případnému konfliktu. Jedná se například o přerušení leteckých, námořních či rádiových spojů a dále může podniknout letecké, námořní nebo pozemní akce, které mohou zahrnovat mimo jiné demonstrace či blokádu (OSN 1945: 5–18).

V 90. letech 20. století se ukázalo, že implementace komplexních obchodních sankcí poškozují nejenom cíle, na které jsou mířeny, ale také nevinné civilní obyvatelstvo. Proto se v té době začaly prosazovat takzvané chytré sankce. Ty jsou navrženy tak, aby poškodily přímo elitní podporovatele režimu, proti kterému jsou sankce nastaveny a široké veřejnosti se dotkly co možná nejméně (Drezner 2011: 96). Proto, aby nátlak chytrých sankcí fungoval správně, je nutné pochopit domácí politiku cílového státu. Jejich účelem je totiž zvýšit náklady dotyčného režimu z důvodu nedodržování určitých pravidel a zároveň se vyhnout všeobecnému utrpení. Jedná se tedy například o zmrazení aktiv nebo zákaz cestování, která jsou směřována na určitého jedince či skupinu

osob (Drezner 2003: 107–108). Právě zákaz cestování či vízová omezení jednotlivcům nejenže zabraňují možným humanitárním dopadům v případě širšího cestovního omezení, ale jsou také účinné při popírání legitimacy politických vůdců, vojenských úředníků a jejich příznivců. Zákaz cestování se ale přesto jeví spíše jako symbolické opatření. Je sice daleko snadněji vymahatelnější, než například zbrojní embargo, ale má i svoje mínusy. Cílené osoby mohou snadno tyto sankce obcházet pomocí falešných pasů či víz. Často také není snadné určit cílovou skupinu nebo jednotlivce, na které by měly být sankce aplikovány, je proto nutná podrobná znalost o zemi, jednotlivcích a mocenské struktuře, což vyhodnocení cílové skupiny či jedince ulehčí. Chytré sankce jsou ve velké míře případů využívány jako takzvané zahřívací sankce, tedy sankce, které předcházejí komplexnímu uvalení sankcí na celou zemi. To je i příklad Rhodesie. Tam došlo k tomu, že Ianu Smithovi byly zmrazeny aktiva a dále byly aplikovány selektivní zákazy vývozu, což ho ale nepřesvědčilo, aby se vzdal vlády, proto v roce 1968 došlo Radou bezpečnosti k uvalení komplexního embarga. Ani v tomto případě však sankce nebyly úspěšné (Garry – Oegg 2000).

4. SANKCIOVANÉ ZEMĚ

Před rokem 1995 nebyl žádný stát vyloučen z Rad Commonwealthu a nebylo mu ani pozastaveno členství v organizaci. O uvalení sankcí, v případě porušení zásad Commonwealthu, rozhodovali předsedové vlád členských států. Ti se scházejí, aby diskutovali o globálních otázkách a problémech, které se týkají Commonwealthu a následně se domluví na společných politikách a řešeních, které budou přijaty. Jedná se tedy o rozhodovací fórum Commonwealthu (Commonwealth of Nations nedatovánoE). V roce 1995, když byl přijatý Milbrookský program, získal Commonwealth další mechanismus, kterým může trestat státy, které se dopouštějí porušování pravidel, jež jsou v rámci organizace nastaveny. Na setkání hlav vlád členských zemí v Aucklandu

na Novém Zélandě v roce 1995 byla vytvořena Ministerská akční skupina Commonwealthu (CMAG). Tento orgán disponuje pravomocí řešit závažné, či přetrvávající porušování zásad, které byly přijaty v Hararské deklaraci a rozhodnout o uvalení sankce. CMAG se může dle závažnosti porušení podmínek rozhodnout mezi dvěma způsoby sankcionování. Tím prvním typem sankce, kterou může členskému státu udělit je dočasné vyloučení z Rad Commonwealthu (Councils of Commonwealth), což znamená, že vláda státu je vyloučena ze všech setkání a událostí pořádaných v rámci Commonwealthu, včetně setkání hlav vlád členských zemí. Tato sankce sebou nese i pozastavení technické pomoci, která přímo nesouvisí s pomocí o obnovení demokratických principů. Tvrdějším typem trestu, ke kterému se CMAG uchyluje při závažnějším porušení podmínek, je úplné pozastavení členství, což zahrnuje všechna opatření zmíněná u dočasného vyloučení a dále zastavení reprezentativního zastoupení dotyčné země v sekretariátu Commonwealthu, na všech schůzkách Commonwealthu a vyloučení ze všech akcí sportovního a kulturního charakteru (The Commonwealth nedatovánoA). Ve svých začátcích se CMAG zaměřila na protiústavní změny ve vládách a vojenské převraty. V roce 2011 došlo k rozšíření mandátu, a tak se mohla CMAG aktivněji angažovat v zemích, kde byly ohroženy základní politické hodnoty Commonwealthu. Skupina se tedy zaměřuje i na posuzování záležitostí jako jsou nezdůvodněné odklady voleb, závažné porušování lidských práv, podkopávání soudní moci nebo omezování občanské společnosti a sdělovacích prostředků (The Commonwealth nedatovánoG).

4.1 JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA

První případ sankcionování státu, jenž byl členem Commonwealthu, sahá ale hlouběji do historie, dávno před Milbrookský program a Hararskou deklaraci. Konkrétně se jedná o zemi ležící na samém jihu afrického kontinentu – Jihoafrickou republiku. Poté, co Velká Británie v roce 1879 zvítězila v britsko-zulské válce a následně porazila Búry v roce 1902, získala tak kontrolu nad celou Jihoafrickou republikou. V roce 1910 vrcholily centralizační tendence Velké

Británie, kdy všechny kolonie a bývalé státní celky (Kapsko, Natal, Transvaal a Oranžský stát) byly sloučeny do jednoho celku a tím vznikla Jihoafrická unie, což tehdy znamenalo, že nezávislost byla omezena pouze na vnitřní záležitosti. Následně roku 1931 obdržela Jihoafrická unie statut dominia, což znamenalo, že se země stala formálně nezávislou. První projevy diskriminace obyvatelstva s jiným než bělošským původem se objevily v průběhu 20. let 20. století, což bylo jakousi předzvěstí následného dlouhodobého vývoje, kterým se země ubírala. Onen vývoj směřoval k potlačování všech práv nebělošského obyvatelstva a vedl k odporu jihoafrické části populace a především čelil tlaku ze strany světového společenství (Lukášek 1999: 101–102). Jihoafrická ústava té doby účinně popírala práva barevných lidí, což se promítlo například v tom, že většina oblastí v zemi nedovolovala těmto lidem volit. O tom, že se jejich práva stále zmenšovala, svědčí například fakt, že v roce 1913 vešly v platnost zákony, které upravovaly podmínky vlastnictví pozemků a právě tyto akty velice limitovaly práva černých lidí vlastnit půdu nebo vůbec žít v určitých oblastech (The Commonwealth nedatovánoE).

V roce 1948 zvítězila ve volbách Národní strana (National Party), která jako svůj slogan používala „apartheid“, což v překladu znamená oddělenost. Jejím cílem bylo oddělit bílou menšinu od černé většiny a také rozdělit černošské Jihoafričany podél kmenových linií, čímž chtěla oslabit jejich politickou sílu, a proto strana rychle přistoupila k uzákonění politiky rasové segregace. Na tuto skutečnost reagovala strana Afrického národního kongresu (African National Congress), která byla založena v roce 1912 za účelem boje za ústavní práva černých lidí. Ve spolupráci s Indickým národním kongresem a Kongresem demokratů vytvořily Chartu svobody a v roce 1952 spustily Kampaň vzdoru (Defiance Campaign). Následovaly ale další apartheidní zákony, které na základě rasy oddělovaly například školy a veřejnou vybavenost (veřejné toalety, autobusové zastávky) (The Commonwealth nedatovánoE). V roce 1960 došlo k vládnímu zákazu uzavírat mezirasová manželství, dále byly zakázány sexuální

vztahy mezi bělošskými a černošskými Jihoafričany. Vláda také zavedla zákon o registraci obyvatelstva, které bylo podle klíče rozděleno do čtyř skupin – bílé, černé, míšence a Indy. Způsob rozdělení obyvatelstva nepodléhal žádným vědeckým principům, v úvahu byl totiž brán pouze „negerský vzhled“ a stupně barvy pleti (Hulec 1997). V témže roce došlo k incidentu v Sharpeville, při kterém příslušníci policie zastřelili celkem 69 demonstrujících lidí. Následně byly Africký národní kongres, Panafrický kongres, Jihoafrická komunistická strana a další protiapartheidní hnutí zakázány. V reakci na tuto skutečnost, Africký národní kongres přijal politiku ozbrojeného boje v čele s Nelsonem Mandelou a zahájili sabotážní kampaň. Na to ale Mandela a další vůdci Afrického národního kongresu doplatili, protože byli odsouzeni k doživotnímu trestu. V tuto dobu se Jihoafrická unie stala vyvrhelem mezinárodního společenství (The Commonwealth nedatovánoE). Tehdejší britský premiér Harold Macmillan upozorňoval parlament v té době ještě Jihoafrické unie na nutnost učinit změny v jimi praktikované rasové politice, která by dle něj měla být daleko více v souladu s mnohonárodnostní organizací Commonwealth, které jsou členy. Nicméně bylo stále více zřejmé, že k žádné liberalizaci rasové politiky v Jihoafrické unii nedochází. To byl také důvod, proč se Malajsie spolu s Indií, Ghanou a Nigérií, tedy členské země Commonwealthu, rozhodly, že uvalí embargo na dovoz zboží z Jihoafrické unie a to do té doby, než uvidí nějaké progresivní změny v její legislativě (Hayes 1980: 462–476).

Rok 1960 byl naplněn významnými událostmi, za kterou můžeme považovat i skutečnost, že vláda Jihoafrické unie oznámila, že se stane republikou, ale i přes tento fakt se bude ucházet o členství v organizaci Commonwealth. Členové Commonwealthu se ale rozhodli, že jakožto mnohonárodnostní organizace mezi sebou nemohou a ani nebudou tolerovat zemi, která praktikuje politiku apartheidu. V tomto důsledku bylo na Jihoafrickou republiku naléháno, aby stáhla svoji žádost o členství dříve, než bude z organizace vyloučena (Hayes 1980: 462–476). A tak se stalo, že v roce

1961 Jihoafrická republika stáhla svoji žádost o členství v organizaci, což bylo členskými státy považováno za velký úspěch v boji proti politice apartheidu a za demokracii a lidská práva (Lukášek 1999: 103). Jenže během 70. let začalo docházet k násilnému přemísťování obyvatelstva do takzvaných domovin (homelands), odhadem se jednalo asi o 3 miliony lidí. V roce 1976 proběhla mezinárodními médii šokující zpráva o zastřelených školácích, kteří protestovali proti výuce v afrikánštině. Tato událost vyvolala násilné nepokoje v celé zemi, při kterých bylo usmrceno přibližně 600 převážně mladých lidí (The Commonwealth nedatovánoE). Co se týče sankcí, jež byly přijaty jinými zeměmi či organizacemi než organizací Commonwealth, OSN přijala dobrovolné mnohostranné zbrojní embargo proti Jihoafrické republice, krátce po masakru v Sharpeville, jehož povahu v roce 1977 změnila Rada bezpečnosti na povinné. V roce 1978 Norsko, Švédsko a Dánsko zavedly bilaterální obchodní omezení, včetně zákazu nových investic v Jižní Africe. V roce 1986 se přidala Evropská unie a Spojené státy americké, které na zemi uvalily bilaterální ekonomické sankce (Schaefer 1997). Samotná organizace Commonwealth uvalila sankce na Jihoafrickou republiku v roce 1986. Vedoucí představitelé se dohodli na programu ekonomických sankcí, které zahrnovaly zákaz letecké dopravy, zákaz investic v zemi, zákaz dovozu zemědělských produktů a zákaz podporovat cestovní ruch v Jihoafrické republice. Dále nebyly poskytovány úvěry jihoafrickým společnostem, byl zakázán dovoz uhlí, železa a uranu. Sankce zahrnovaly rovněž zrušení konzulárních úřadů. Commonwealth vyzval představitelé vlády k co nejrychlejší demontáži režimu apartheidu a k ustanovení nerasistické vlády (The Commonwealth 2017b). První multirasové volby proběhly až v roce 1994, což vypovídá o tom, že ať se světové společenství snažilo sebevíce, sankce demokratizaci země neurychlily. To samé můžeme říci o nuceném stažení žádosti o členství v organizaci Commonwealth. Přesto, že členské státy vyvinuly takový tlak, který neumožnil být Jihoafrické republice součástí organizace, porušování lidských práv v zemi to bohužel nezabránilo. Po

volbách a demokratizaci země v roce 1994 se Jihoafrická republika opětovně začlenila do organizace Commonwealth a Organizace spojených národů odvolala poslední zbytky sankcí, které na ni byly uvaleny (Lukášek 1999: 103).

4.2 PÁKISTÁN

Další zemí v pořadí, která nejprve v roce 1972 opustila organizaci dobrovolně a následně jí bylo dvakrát pozastaveno členství, konkrétně v roce 1999 a 2007, je Pákistán. Pákistán vznikl v roce 1947 poté, co získal nezávislost na Velké Británii. Původně se skládal ze dvou částí - Západního Pákistánu, což je dnešní Pákistán a Východního Pákistánu, na jehož území bychom v současnosti našli Bangladéš. K rozdělení území došlo v roce 1971 při Indicko-pákistánské válce, kterou odstartoval Pákistán, když zahájil letecké útoky na indické letecké základny. Reakce Indie na sebe nenechala dlouho čekat, když obsadila 15010 kilometrů pákistánského území. Válka byla ukončena po 13 dnech (jednalo se o jednu z nejkratších válek vůbec) kapitulací pákistánské armády, za což Pákistán zaplatil vysokou cenu. Ztratil téměř polovinu svého území (Východní Pákistán), na jehož místě vznikl Bangladéš. Indicko-pákistánská válka byla výsledkem konfliktu mezi Východním a Západním Pákistánem, přičemž Východní Pákistán chtěl získat nezávislost, což se mu nakonec podařilo (Business Standard 2018). Poté, co členské země Commonwealthu uznaly Bangladéš, Pákistán se rozhodl v roce 1972 organizaci opustit dobrovolně. Téhož roku se naopak Bangladéš stal oficiálně členem Commonwealthu. Poté, co v Pákistánu v roce 1989 proběhly demokratické volby, vrátila se země po 17 letech zpět do organizace (Commonwealth of nations nedatovánoC).

V Commonwealthu ale země nesetřvala příliš dlouho. V roce 1999 došlo v Pákistánu ke státnímu převratu. Tomu předcházelo rozhodnutí tehdejšího premiéra Naváza Šarífa odvolat náčelníka generálního štábu Parvíze Mušarafa. Současně zamítl povolení k přistání komerčnímu letounu, ve kterém se Mušaraf vracel z oficiální návštěvy Srí Lanky a ten musel divertovat mimo území

Pákistánu. Armáda ale rozkazy premiéra Šarífa neuposlechla a naopak se okamžitě chopila moci, rozpustila vládu a zatkla Šarífa (The Commonwealth nedatovánoB). Protiústavní svržení demokraticky zvolené vlády představovalo zásadní porušení základních principů a zásad Commonwealthu. Situace vyvrcholila natolik, že se CMAG rozhodla vyloučit Pákistán z Rad Commonwealthu. V roce 2004, poté co Commonwealth uznal skutečnost, že Pákistán učinil pokrok, co se týče demokratických reforem, vyloučení Pákistánu bylo zrušeno (The Commonwealth nedatovánoC).

V listopadu v roce 2007 se CMAG rozhodla, že Pákistán opět vyloučí z Rad Commonwealthu, jelikož země nesplňovala zásady, které jsou v souladu s principy Commonwealthu. Konkrétně se jednalo o zásady demokratické země a vlády práva. Ministerská akční skupina uvedla jako příklad Parvíze Mušarafa, který mimo jiné mezi lety 2001–2008 vykonával funkci prezidenta Pákistánu. Ten slíbil odstoupit z funkce náčelníka armády a obnovit pákistánskou ústavu. Byl kritizován i za své odhodlání věznit politické oponenty a za omezování sdělovacích prostředků (Blair 2007). Nicméně v květnu roku 2008 CMAG své rozhodnutí zrušila na základě zjištění, že země podnikla pozitivní kroky ke splnění závazků v souladu se základními hodnotami Commonwealthu a Pákistán se stal opět rovnocenným členem Commonwealthu.

4.3 FIDŽI

Fidži získalo nezávislost na Velké Británii v roce 1970, kdy jeho výsledná ústava zaručovala všeobecné volební právo. Do roku 1987 stála v čele vláda, která zastávala ideologii, která uznávala, že většina společností se skládá z více než jedné rasy a největší opoziční stranu představovala Národní opoziční strana (NFP), která chtěla dosáhnout zisku větších politických a majetkových práv pro Indofidžijce. V dubnu 1987 se na Fidži konaly volby, ze kterých vzešla vítězná koalice Národní opoziční strany a Labouristické strany, jež měla podporu jak u etnických Fidžijců, tak u Indofidžijských odborových svazů. Premiérem se stal

etnický Fidžan Timoci Bavadra, ale jinak v obou komorách tvořili většinu Indofidžijci. Toto rozložení moci se ale značně nelíbilo podplukovníku Sitivenimu Rabukovi, který vyžadoval, aby na všech úrovních vlády, v současnosti i v budoucnu, dominovali etničtí Fidžijci, a proto v květnu, měsíc po volbách, provedl státní převrat. Následující měsíce plynuly ve znamení rasových nepokojů, během nichž se Velká rada vůdců (Great Council of Chiefs) pokusila představit ústavní reformy. Generální guvernér Panaia Ganilau následně zprostředkoval jednání mezi Kamisesem Marou, který byl premiérem Fidži mezi lety 1970–1992 s krátkou pauzou právě v roce 1987 a Bavadrou, kteří se dohodli na vytvoření prozatímní vlády. (Commonwealth of Nations 2014a: 4). Týden po svržení vlády se Rabuka vzdal generálnímu guvernérovi, který ho i přes to nechal v čele ozbrojených sil státu. Jenže to Rabuku neuspokojilo a již v říjnu uspořádal druhý převrat, čímž znemožnil snahy o vytvoření ústavy, která by byla přijatelná pro dvě protichůdné etnické skupiny (Upi nedatováno). Rabuka prohlásil Fidži republikou a jmenoval novou civilní vládu, v jejímž čele stál Gailau jakožto prezident a Mara v postavení premiéra. Jelikož se změnilo státní zřízení Fidži z dominia na republiku, bylo vyžadováno, aby znovu zažádalo o členství v Commonwealthu. Předsedové vlád členských zemí se sešli v říjnu 1987 ve Vancouveru, kde se po projednání žádosti rozhodli, že nechají členství Fidži zaniknout a žádost neschválili. Primárním důvodem pro zamítnutí žádosti byl vojenský převrat, který svrhl první demokraticky zvolenou vládu v zemi a tento čin se rozcházel se zásadami Commonwealthu. Mezi lety 1988–1990 se Fidži pokoušelo o vytvoření nové ústavy, která byla následně schválena Velkou radou vůdců, jenže koalice Národní federativní strany (National Federation Party) a Labouristické strany prohlásila, že bude bojkotovat veškeré volby konané v rámci jejich ustanovení (Commonwealth of Nations 2014a: 4). Ústava usilovala o posílení postavení etnických Fidžijců a jejich kontrolu nad územím. Je tedy logické, že dle ústavy mohl funkci premiéra či prezidenta vykonávat pouze etnický Fidžijec. Upravovala také etnické zastoupení v parlamentu, kdy 37 ze 70

parlamentních křesel muselo být obsazeno etnickými Fidžijci, což z nich dělalo v parlamentu většinu. Tato ústava čelila značné kritice ze strany mezinárodního společenství a především ze strany Commonwealthu. V roce 1992 se Rabuka stal premiérem země, čehož docílil paradoxně pouze díky pomoci dominující indofidžijské Labouristické strany a později Národní federativní strany. Těm ale musel zaručit rychlé přezkoumání ústavy. V roce 1995 tedy Rabuka jmenoval Komisy pro přezkoumání ústavy (Constitutional Reviewed Commission), jejímž vyústěním se stala třetí ústava Fidži z roku 1997. Jejím cílem byla rovnováha mezi etniky ve vládě státu (Constitutionnet nedatovánoA). Poté, co byla přijata ústava z roku 1997, tedy přesně 10 let po přerušení členství Fidži v organizaci, se Commonwealth rozhodl, přivítat Fidži opět jako rovnocenného partnera ve svých řadách, jelikož nová ústava odpovídala národnímu konsenzu a nebyla v rozporu s deklarací z Harare (Commonwealth of Nations 2014a: 4).

V květnu 1999 se konaly volby, které se těšily vysoké volební účasti, jelikož hlasování bylo povinné. Po těchto volbách se prvním indofidžijským premiérem stal Mahendra Chaudhry, k jehož prioritám patřilo zmírnit napětí mezi odlišnými etnickými skupinami a obnovit ekonomický růst země. Jenže ani v tomto případě nevydržela stabilita v zemi nikterak dlouho. V květnu 2000 otřásl Fidži další převrat, který měli na svědomí domorodí Fidžijci v čele s Georgem Speightem. Ti svrhli vládu, obsadili budovu parlamentu a vzali si 40 rukojmích, včetně premiéra Chaudryho. Následovala nepřetržitá jednání mezi povstalci a armádou a to až do července, kdy byli konečně po 56 dnech propuštěni rukojmí. Speight a několik jeho přívrženců byli zatčeni a obviněni z velezrady. Již v červnu byla země vyloučena z Rad Commonwealthu a to do té doby, než bude opět nastolena demokracie (Commonwealth of Nations 2014a: 4). Prezidentem v době svržení vlády byl Kamisese Mara, který sice tento převrat odsoudil, nicméně vládu rozpustil, pokusil se převzít výkonnou kontrolu a vyhlásil stav nouze. Povstalci, stejně jako v roce 1987 prohlásili, že se obávají vlády, ve které by většinu tvořili Indofidžijci. 29. května Mara opustil svojí

kancelář, zůstává však otázkou, zda sám rezignoval, nebo byl sesazen. Moci se tedy chopila armáda pod vedením Franka Bainimarama a odvolala ústavu. Velká rada vůdců armádu podpořila, a proto mohla vytvořit prozatímní vládu v čele s Laiseniem Qarase. V roce 2001 se konaly další volby a Qarase byl jmenován premiérem (Constitutionnet nedatovánoA). 20. prosince 2001 došlo k setkání CMAG, která rozhodla, že na základě toho, že na Fidži došlo k obnovení demokracie a vlády práva, zruší pozastavení účasti země na Radách Commonwealthu a opět se stane právoplatným členem organizace (The Commonwealth nedatovánoC). V roce 2004 byl více viceprezident Jope Seniloli spolu s dalšími prominentními osobnostmi odsouzen za podílení se na převratu z roku 2000. Následně Qarase v roce 2005 podpořil návrh zákona (The Reconciliation Tolerance and Unity Bill), který by udělil amnestii těm, kteří se na tomto převratu podíleli. Jenže tento akt vyostřil už tak napjaté vztahy mezi vládou a armádou, což se projevilo mimo jiné seznamem požadavků, který sepsal Bainimarama a předal ho Qaraseovi. Jeho požadavky se soustředily převážně na zrušení tří zákonů, které se vztahovaly k převratu z roku 2000 a k zákonům o pozemkových právech. Dále žádal odvolání určitých vládních úředníků, u kterých předpokládal propojenost s převratem nebo odvolání policejního komisaře. Vláda se zavázala k určitým ústupkům, ale ty shledala armáda nedostatečnými a vyzvala Qarase k rezignaci (Constitutionnet nedatovánoA). V prosinci 2006 se moci opět chopila armáda, která sesadila premiéra a prezidenta, jehož místo zaujal Bainimarama. Tento armádní převrat byl ihned mezinárodním společenstvím odsouzen a CMAG na svém zasedání rozhodla o vyloučení Fidži z Rad Commonwealthu do té doby, než bude v zemi opět nastolena demokracie a vláda práva. Roku 2007 Bainimarama dosadil do funkce prezidenta Josefa Iloiloa a sám se stal prozatímním premiérem (Commonwealth of Nations 2014a: 4). Commonwealth poté, co bylo Fidži vyloučeno z Rad Commonwealthu, vyvíjel trvalé úsilí a snažil se angažovat prozatímní vládu, aby podnikala důležité kroky k tomu, aby se země vrátila k demokratickým hodnotám a dále se snažil podpořit

vnitrostátní dialog soustředící se na řešení zásadních problémů, které vedly k převratům minulým (The Commonwealth 2009). Roku 2009, odvolací soud Fidži rozhodl, že vojenský převrat z roku 2006, který sesadil vládu, byl nezákonný a vláda prozatímní, která následovala, byla rovněž nezákonná. Rozhodnutí soudu zároveň požadovalo, aby prezident jmenoval dočasného premiéra a vyhlásil všeobecné volby. Iloilo na tento požadavek reagoval tím, že zrušil ústavu a propustil všechny soudce. Sám sebe jmenoval hlavou vlády a následně znovu dosadil Bainimarama do funkce premiéra. V červnu nahradil Iloiloa, jenž odcházel do důchodu, ve funkci prezidenta Epeli Nailatikau, který do té doby zastával funkci viceprezidenta. Poté, co bylo Fidži pozastaveno členství, byl stanoven časový plán, který určoval, do kdy musí být obnoveny demokratické hodnoty v zemi. Jelikož tento plán nebyl naplněn, CMAG rozhodla pozastavit Fidži členství v organizaci. Ve svém projevu to oznámil někdejší tajemník Kamalesh Sharma, který nicméně dodal, že Commonwealth je otevřen jednání s prozatímní vládou o obnovení ústavní demokracie v zemi (Commonwealth of Nations 2014a: 4). Co se týče důsledků úplného vyloučení země z organizace, jednalo se například o to, že zástupci prozatímní vlády Fidži byli vyloučeni ze všech mezivládních zasedání a nemohli se podílet na jiných mezivládních činnostech, Fidži se nemohlo účastnit žádných sportovních aktivit pořádaných organizací a dále byla zemi odebrána veškerá technická podpora vyjma té, která pomáhala usnadnit obnovu demokracie. Generální tajemník ale vyjádřil naději, že Fidži podnikne nezbytné kroky k obnovení svého členství v organizaci a dodal, že Commonwealth i nadále bude brát v potaz blaho obyvatel Fidži (The Commonwealth 2009). V březnu 2014 na 43. zasedání CMAG uznala pokrok, jehož bylo dosaženo tím, že se v září téhož roku budou konat volby a rozhodla, že zruší úplné pozastavení členství Fidži z organizace a změní status pouze na vyloučení z Rad Commonwealthu, což zemi umožnilo opět se účastnit řady aktivit, které byly organizací poskytovány. K plnému obnovení členství Fidži došlo v září, poté, co proběhly již zmiňované volby, jež CMAG uznala za

důvěryhodné a poté co demokraticky zvolená vláda převzala vládu v zemi (Commonwealth of Nations 2014a: 4).

4.4 NIGÉRIE

Nigérie, jež se roku 1954 stala federací, je země ležící v západní Africe. Nezávislost na Velké Británii získala roku 1960 poté, co volby z roku 1959 ustanovily novou vládu, která na svém prvním zasedání požadovala plnou suverenitu země. Dalším důležitým milníkem je rok 1963, kdy se Nigérie stává republikou v čele s prezidentem Nnamdim Azikiwem. Historický vývoj Nigérie však nemůžeme označit za klidný, jelikož v zemi proběhlo několik státních převratů. První z nich se odehrál v lednu 1966, v čele s velitelem armády Aguiyi-Ironsiem, který se postavil do čela nové administrativy, která měla na svědomí zrušení federace a zavedení jednotného státu. Druhý převrat na sebe nenechal dlouho čekat, uskutečnil se v červenci téhož roku. Aguiyi-Ironsi byl zabit a vedení převzal Yakubu Gowon, který obnovil federaci a 4 regiony nahradil 12 státy. Jeho vláda zahrnovala i civilisty a Gowon sliboval, že se pokusí obnovit vládu demokracie, co nejdříve to bude možné. Jenže v roce 1967 Chukwuemeka Ojukwu deklaroval, že z východní Nigérie se stává nezávislý stát, pojmenovaný Biafra, což přivedlo zemi do občanské války. Boje trvaly do roku 1970, než byla Biafra poražena a Ojukwu odešel do exilu. O pět let později otrásl zemi další převrat, při kterém byl sesazen úřadující Gowon a následně byl nahrazen Murtalou Muhammedem, jenž zavedl radikální politické reformy, novou strukturu 19 států a program, který měl zajistit návrat k civilní vládě do čtyř let. Muhammed se na vrcholu neudržel příliš dlouho, v roce 1976 byl zavražděn při neúspěšném pokusu o další převrat. Ve funkci ho nahradil Olusegun Obasanjo praktikující Muhammedovo politiku. Zrušil tedy zákaz politických aktivit, pokračovalo se v multipartistických volbách a Shehu Shagari byl zvolen prezidentem Nigérie. Shagari byl následně znovu zvolen i v roce 1983. Toto krátké období demokracie bylo ukončeno převratem konaném roku 1983, další následoval v roce 1985. V roce 1991 se konaly volby do státních shromáždění, o

rok později prezidentské volby. Než však byly oznámeny výsledky, volby byly anulovány. Ernest Shonekan stanul v čele prozatímní vlády a byl pověřen uspořádáním dalších voleb.

V listopadu 1993 však došlo k dalšímu převratu, v pořadí již sedmému a vládu převzal Sani Abacha, který zrušil plánovaný návrat k civilní vládě, rozpustil prozatímní vládu a zakázal veškeré politické aktivity. V roce 1995 armáda zatkla odpůrce režimu a bojovníky za návrat k demokracii, mezi kterými byli i Olusegun Obasanjo a Shehu Musa Yar'Adua, jejichž politický vliv pramenil ze skutečnosti, že vedli vojenskou vládu v roce 1979, která úspěšně předala moc vládě civilní. Oba byli po zatčení odsouzeni za zradu k dlouhodobému odnětí svobody. Krátce poté Abacha odložil plán pro návrat k demokracii a představil nový tříletý harmonogram. Období kolem roku 1995 bylo typické pro zadržování a věznění lidí, kteří nebyli režimu po chuti. Patřil mezi ně i jeden z nejpopulárnějších nigerijských spisovatelů Ken Saro-Wiwa, jenž byl zároveň vůdce kampaně proti znečišťování oblasti Ogoni a vod důsledkem ropného průmyslu. Důvodem jeho zadržení bylo obvinění z vraždy několika osob. 10. listopadu 1995, jeden den před tím, než se předsedové vlád členských zemí Commonwealthu setkali na Novém Zélandu, byl Saro-Wiwa a osm dalších odsouzeni vojenským soudem a popraveni (The Commonwealth nedatovánoD). Jihoafrický prezident Mandela navrhl razantní krok, tedy vyloučení Nigérie z organizace Commonwealth. John Major, premiér Velké Británie, přirovnal popravu Saro-Wiwa k popravě soudní moci a přiklonil se k návrhu Mandely. 11. listopadu 1995 se Commonwealth rozhodl pozastavit členství Nigérie v organizaci v reakci na vývoj, kterým se země ubírala. Tím je myšleno porušení zásad stanovených Hararskou deklarací, která klade obrovský důraz na dodržování základních lidských práv. Vyloučení bude trvat do té doby, než dojde k dosažení souladu zásad deklarace z Harare. Dále bylo doplněno, že pokud Nigérie nebude demonstrovat nějaký pozitivní vývoj, bude z organizace zcela vyloučena. Na to země reagovala s tím, že pozastavení členství je

nešťastné, neférové a neopodstatněné (Dawidowicz 2017: 165). Na setkání CMAG v prosinci 1995 bylo vřele uvítáno, že i státy mimo organizaci Commonwealth přijaly jednostranná donucovací opatření proti Nigérii. Mezi tato opatření patřila například vízová omezení, přerušení kontaktů ve sportovní oblasti prostřednictvím zamítnutí víz oficiálním delegacím a národnímu týmu, embargo na dodávky zbraní a zastavené jiné formy spolupráce, včetně vyhoštění diplomatů a omezení rozvojové pomoci. V roce 1996 se Commonwealth rozhodl následovat krok EU a uvalila na Nigérii rovněž zbrojní embargo. Také bylo doplněno, že v případě pokračujícího nedodržování pravidel ze strany Nigérie, budou stávající opatření změněna na účinnější a bude-li potřeba, připojí se další kroky, které by mohly zahrnovat například zmrazení aktiv členů nigerijského režimu, včetně majetku hlavy státu Abacha, dále akce, které zamezí přílivu nových investic a bankovních úvěrů nebo zákaz vývozu podpůrných zařízení pro ropný průmysl (The Commonwealth 1995a).

Navzdory těmto opatřením, skupina zabývající se lidskými právy v rámci organizace Commonwealth (Commonwealth Human Rights Initiative) uvedla, že dle jejího názoru, jsou tyto kroky nedostatečné. Dále vyjádřila politování nad tím, že CMAG nemá žádný dopad na nigerijskou vládu, která ohrozila důvěryhodnost deklaráce z Harare a Milbrookského akčního plánu (Duxbury 1998: 447–448). K mírnému pokroku došlo v roce 1996, kdy bylo v zemi zaregistrováno pět politických stran a v březnu 1997 se konaly místní volby. Předsedové vlád členských zemí se na setkání v Edinburghu přesto rozhodli prodloužit pozastavení členství Nigérie do 1. října 1998, protože Abacha uvedl, že do tohoto data bude v zemi obnovena demokracie a civilní vláda. Pokud by tato fáze přechodu k demokracii selhala, nebo nebyla důvěryhodná, Nigérie by byla z organizace vyloučena. V červnu 1998 Abacha náhle zemřel a na jeho místo hlavy státu byl dosazen Abdulsalami Abubakar, který slíbil návrat k civilní vládě a na důkaz propustil 9 politických vězňů. Dále rozpustil hlavní orgány, které byly spojené s Abachovým demokratickým programem, propustil

zadržované osoby, umožnil neomezenou politickou činnost a stanovil nový harmonogram voleb. Tyto volby byly pečlivě monitorované mezinárodními pozorovateli, včetně Commonwealthu. Přestože byly zpozorovány nesrovnalosti při prezidentské volbě, nebyly shledány natolik závažnými, aby zpochybnilly celkový výsledek. V návaznosti na volby, odcházející vojenští vůdcové představili novou ústavu. V roce 1999 se demokraticky zvoleným prezidentem země stal Olusegun Obasanjo a tímto bylo zrušeno pozastavení členství a Nigérie se opět stala rovnocenným členem organizace Commonwealth. (The Commonwealth nedatovánoD).

4.5 SIERRA LEONE

Sierra Leone získala nezávislost na Velké Británii v dubnu 1961 poté, co byla sepsána ústava, která činila ze země parlamentní demokracii westminsterského typu. Hlavou státu zůstával britský panovník, který byl zastupován generálním guvernérem. Po vyhlášení nezávislosti sdílely nejvíce hlasů dvě politické strany. Tou první, která se chopila moci v letech 1962–1967, byla Lidová strana Sierra Leone (Sierra Leone People's Party), v jejímž čele stál Milton Margai. Volby v roce 1967 vyhrála strana pojmenovaná Kongres všech lidí (All People's Congress) pod vedením Siaka Stevens. Krátce poté zemí otřásl několik převratů, při jednom z nich byl Stevens zatčen, v zemi se dostala k moci armáda, následně po dalším převratu byl Stevens opět propuštěn a znovu jmenován premiérem země. Rok 1971 byl pro Sierra Leone zásadní, protože země přešla z parlamentního systému na prezidentský, přičemž prvním prezidentem se stal Stevens. Byla přijata nová ústava a v roce 1973 se konaly všeobecné volby, které Lidová strana Sierra Leone zcela bojkotovala, a proto nebylo překvapením snadné vítězství Kongresu všech lidí. Ten si své prvenství udržel i v roce 1977, jenže kampaň, kterou před volbami prezentoval, zapříčinila vlny násilí (Commonwealth of Nations 2014b: 3). Ústava byla platná do roku 1978, kdy byla prostřednictvím referenda přijata nová, která nahradila multipartismus systémem jedné strany. Lidová strana Sierra Leone byla zcela

pohlčena Kongresem všeho lidu, který se stal jedinou uznávanou politickou stranou v zemi. Nově přijatá ústava navýšila výkonnou moc a prodloužila prezidentské funkční období ze 4 let na 7. Volební komise, což byl orgán oprávněný přijímat či zamítat kandidáty do parlamentu, byla odpovědná prezidentovi, což znamenalo, že vybraní poslanci byli také zcela odpovědní prezidentovi. Tento fakt velice ztěžoval kontrolu výkonné moci (Constitutionnet nedatovánoB).

Koncem 80. let se ekonomické podmínky v zemi zhoršovaly a bylo tedy nutné zavést ústavní reformy. Vláda sestavila komisy pro přezkoumání ústavy, která doporučila návrat k demokratickému multipartismu, což bylo v referendu, které se konalo roku 1991, podpořeno. Byla tedy přijata nová ústava, která umožňovala přechod k vícestranným volbám a následně se politické strany začaly registrovat, aby mohly participovat v dalších volbách (Commonwealth of Nations 2014b: 3). Nicméně ústava neměla dlouhého trvání, protože se Sierra Leone začala dostávat do značných problémů. Země v roce 1991 bojovala s povstaleckým hnutím Sjednocená revoluční fronta (Revolutionary United Front), která vytvořilo alianci s povstalcí ze sousední Libérie. V dubnu 1992 došlo k vojenskému převratu, v čele s důstojníkem Valentineem Strasserem, který převzal nad zemí kontrolu, pozastavil ústavu, zakázal všechny politické strany a veškerou moc koncentroval v jeho politické straně pojmenované Národní rada pro předběžné rozhodování (National Provisional Ruling Council) (Constitutionnet nedatovánoB). Konflikt eskaloval v občanskou válku, a i přesto, že se zemi dostávalo jak pozemní, tak letecké podpory z Nigérie a Guinea poskytla své jednotky, v roce 1995 vláda ovládala pouze hlavní město Freetown. O rok později byl Strasser nedobrovolně nahrazen svým zástupcem, Juliušem Biem. V roce 1996 se konečně konaly parlamentní a prezidentské volby v rámci ústavy z roku 1991, která umožňovala multipartismus. Nejvíce křesel v parlamentu získala Lidová strana Sierra Leone a ve dvoukolových prezidentských volbách zvítězil rovněž kandidát této strany Ahmad Kabbah.

Nicméně o rok později, v květnu 1997, došlo k vojenskému převratu, který měl na svědomí Johnny Koroma. Tuto situaci začalo řešit Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS), jemuž se podařilo v říjnu téhož roku zprostředkovat dohodu, ve které Revoluční rada ozbrojených sil (Armed Forces Revolutionary Council) souhlasila, že během 6 měsíců dojde k obnovení legitimní civilní vlády (Commonwealth of Nations 2014b: 4). I přes tento slib se CMAG rozhodla pozastavit účast ilegálního režimu Sierra Leone na Radách Commonwealthu a to z důvodu vojenské junty, kterou zemi ovládala. Členské země Commonwealthu byly také vyzvány, aby spolupracovaly při zavádění ropných sankcí, zbrojního a cestovního embarga, jež byly uloženy Radou bezpečnosti OSN. Dále po nich bylo požadováno, aby se ujistily, že v rámci Commonwealthu a mezinárodního společenství je režim v Sierra Leone zcela izolován. V březnu 1998 došlo k obnovení demokraticky zvolené vlády prezidenta Kabbaha a v červenci bylo zrušeno pozastavení účasti země v Radách Commonwealthu. CMAG vyslala do Sierra Leone misi, aby vyjádřila podporu obnovené demokratické vládě a aby se se zástupci země dohodli na tom, jak by Commonwealth mohl nejlépe přispět při rekonstrukci státu. V říjnu 1998 CMAG nepovažovala déle za nutné, dohlížet na demokratickou vládu, která již nebyla považovaná za ohroženou nebo vystavenou trvalému nebezpečí. Přesto v listopadu 1999 vedoucí představitelé Sierra Leone požádali CMAG, aby se nadále angažovala v postkonfliktní rekonstrukci a budování míru v zemi (Arts 2000: 87). V roce 1999 byla podepsána širší mírová dohoda, která obsahovala dohodu o sdílení moci mezi Kabbahem a Sjednocenou revoluční frontou. V roce 2004 proběhly soudní procesy s členy vlády a povstalci, kteří byli obviněni z válečných zločinů spáchaných v občanské válce, která oficiálně skončila v lednu 2002 (Commonwealth of Nations 2014b: 5).

4.6 ZIMBABWE

Vnitrozemský stát ležící na jihovýchodě Afriky, který v minulosti nesl názvy Jižní Rhodesie, Republika Rhodesie nebo Zimbabwe Rhodesie, získal nezávislost na Velké Británii roku 1980 a při této příležitosti se ustálil i jeho název na Zimbabwe. Vyhlášení nezávislosti pro zemi také znamenalo konec rasové segregace, po vleklé válce za osvobození, která si vyžádala desetitisíce lidských životů. V na konci 50. letech 20. století se zvyšoval odpor ke koloniální nadvládě nejenom v Jižní Rhodesii, ale napříč celou Afrikou. Vznikaly nové politické strany, které bojovaly za ukončení nadvlády bílé menšiny a postupem času se stávaly jednak organizovanějšími, jednak militantnějšími. Koloniální úřady, jež byly značně vyděšeny odhodláním získat nezávislost, začaly zatýkat osoby, které stály v čele uskupení bojující za nezávislost a rovněž zakazovaly činnost organizacím nesoucím se v podobném duchu. Mezi lety 1960–1965 bylo pozatýkáno přibližně 1000 aktivistů. V roce 1961 poté, co byla zakázána Národní demokratická strana (National Democratic Party), se zformovala strana Zimbabwská unie afrického lidu (Zimbabwe African People's Union) pod vedením Joshua Nkomy. V roce 1963 došlo ve straně k rozporům, což vedlo k vytvoření další, více levicové politické strany Zimbabwská africká národní unie (Zimbabwe African National Union), kterou vedl Ndabaningi Sithole, generálním tajemníkem byl zvolen Robert Mugabe – pozdější prezident země (South African History Online 2011). Jedním z hlavních důvodů rozlícení afrického obyvatelstva byla půda. Zatímco Afričané sdíleli minimum půdy, půda, která byla vlastněna bílou minoritou, jen planě ležela a byla držena pouze ze spekulativních důvodů. V roce 1957 z celkové výměry 31,7 milionů akrů byl bílými zemědělci obděláván pouze 1 milion akrů. Není tedy divu, že právě tato skutečnost se stala páteří a zároveň jedním z hlavních faktorů, který poháněl antikoloniální boj nazývaný zimbabwská válka za osvobození. Do doby, než země získala nezávislost, zůstávala půda rozdělená podle rasových linií s tím, že bílé obyvatelstvo vlastnilo největší a nejúrodnější podíl země (Mlambo 2014:

68–69). V roce 1964 byl premiérem země zvolen Ian Smith, který o rok později vyhlásil nezávislost na Velké Británii. Předsedové vlád členských zemí se sešli na konferenci v Lagosu a rozhodli se na to reagovat tím, že na Jižní Rhodesii uvalí ekonomické sankce. Osm měsíců po té se konala další schůze v Londýně, na které se projednávalo to samé – jak zastavit vzpouru v Rhodesii co nejdříve. Cílem bylo také přezkoumat účinnost sankcí, které byly na zemi uvaleny. Zpráva, poskytnutá výborem, zabývajícím se sankcemi v rámci Commonwealthu (Commonwealth Sanctions Committee), ukázala, že některé sankce fungují lépe než jiné. Například import do země byl snížen o 50% a import ze země o 1/3. Například uvalení embarga na dovoz ropy byl méně účinný, vzhledem k tomu, že sousední země, které s Rhodesií sympatizovaly, jí ropu poskytovaly. Z toho důvodu výbor zabývající se sankcemi navrhl, aby OSN přijala povinné sankce na dovoz ropy. Finanční sankce také nebyly výrazně účinné, protože režim v Rhodesii pokračoval v mezinárodních transakcích s pomocí Jihoafrické republiky dál (Jamaluddin nedatováno: 7–9). Po letech války za osvobození a tlaku mezinárodního společenství pozvala v roce 1978 britská vláda nacionalistické představitele Zimbabwe na ústavní konferenci konanou v Lancaster House, aby projednali podmínky nové ústavy a osamostatnění se. V prosinci následujícího roku byla sjednána kompromisní ústava pojmenovaná Lancasterská dohoda (Lancaster House Agreement), která ukončila válku za osvobození a která vedla ke vzniku Republiky Zimbabwe. Během dalšího uplynulého roku země získala nezávislost a po volbách Zimbabwská unie afrického lidu tvořila první vládu. Ústava z roku 1980 zavedla v zemi parlamentní demokracii westminsterského typu. Ačkoliv byla navržena tak, aby ukončila nedemokratickou vládu, zůstaly v ní dva rysy typické pro koloniální období. Prvním z nich bylo nerovnoměrné rozložení vlastnických práv na půdu a druhým rysem bylo zachování nadvlády bělochů. Toto uspořádání poskytlo záminku Mugabemu režimu prosadit podstatné změny prostřednictvím Charty nezávislosti. Těchto změn bylo mezi lety 1980–2005 učiněno celkem 17, vždy však bez jakékoliv participace

veřejnosti či skrz referendum. Důvody těchto změn byly čistě politické a jejich hlavním cílem bylo zajistit, aby se Mugabe udržel co nejdéle u moci. Mezi nejradikálnější změnu můžeme zařadit například zrušení křesel vyhrazených pro bílou menšinu v parlamentu, nebo zrušení úřadu premiéra v roce 1987. Mezi lety 1988–1990 byl plně zaveden prezidentský režim, který byl stále více vnímán spíše jako diktátorský a značně neúčinný. V 90. letech se navíc země dostala do ekonomických problémů poté, co byl implementován vládou sponzorovaný Strukturální program ekonomických změn (Economic Structural Adjustment Program). Ten zahrnoval například škrtů ve veřejných výdajích, otevření hranic volnému obchodu, snížení daní a demokratizaci politického systému. Očekávalo se od něj, že přinese zemi ekonomický růst, ale opak byl pravdou. Nespokojenost veřejnosti neustále rostla, za což mohla i korupce, která v té době velice kvetla (Constitutionnet nedatovánoC).

Na konci 90. let se Zimbabwe dostávalo do stále většího socioekonomického a politického úpadku. Země se výrazně odklonila od demokratických zásad a demokratické formy vládnutí, místo čehož používala sílu a zastrašování (Constitutionnet nedatovánoC). V roce 2000 zastihla zemi vlna sucha, což znamenalo růst ceny potravin, čímž došlo k celostátnímu ekonomickému rozpadu. V témže roce se v zemi konaly parlamentní volby. Situaci, která jim předcházela, sledovali předsedové vlád členských zemí Commonwealthu a vyjádřili hluboké znepokojení nad násilím, politickým zastrašováním a činy, které vedly k potlačení svobody a nezávislosti sdělovacích prostředků. Tím, že Zimbabwe před volbami přijala několik zákonů o přístupu k informacím a ochraně soukromí, svobody projevu, tisku a sdružování, dostala se do rozporu se základními politickými hodnotami Commonwealthu, které jsou zakotveny v Hararské deklaraci. CMAG vyzvala Zimbabwe, aby zajistilo okamžité ukončení násilí a zastrašování a dále požadovala, aby se policie a armáda zdržely jakýchkoliv politických komentářů či prohlášení. Všechny politické strany se musí zdržet kampaně zastrašování a obyvatelé Zimbabwe

budou mít volný přístup k informacím a budou se moci svobodně rozhodnout, koho budou ve volbách podporovat (The Commonwealth 2002). Ve volbách zvítězila strana Zimbabwská africká národní unie - Vlastenecká fronta (Zimbabwe African National Union – Patriotic Front), což byla sloučenina stran Zimbabwská unie afrického lidu a Zimbabwská africká národní unie se ziskem 48,6% hlasů, 47% získala strana Hnutí za demokratickou změnu (Movement for Democratic Change) (South African History Online 2011).

Následující rok se v zemi konaly další volby, tentokrát prezidentské. Vzhledem k průběhu voleb parlamentních, Commonwealth vyslal do Zimbabwe pozorovatelskou skupinu. Ta zdůraznila, že prezidentské volby byly poznamenány vysokou mírou politicky motivovaného násilí a zastrašování, které předcházelo samotnému hlasování. Dále skupina dospěla k závěru, že podmínky, které jsou v zemi nastaveny, neumožňují voličům projevit svobodně jejich vůli. Znepokojení vyjádřila nad nedokonalým právním rámcem, nad činností paramilitárních skupin mládeže, nad omezením vůči skupinám občanské společnosti či nad skutečností, že tisícům zimbabwských obyvatelům bylo odepřeno právo volit v důsledku nedostatečné transparentnosti procesu registrace voličů (The Commonwealth 2018). Vítězem se stal Prezident Mugabe, který se ziskem 56% porazil svého soka Morgana Tsvangiraima. Většina mezinárodních pozorovatelů vyhodnotila volby a celou situaci okolo nich jako závažné pochybení. Organizace Commonwealth se rozhodla vyloučit Zimbabwe z Rad Commonwealthu poté, co pozorovatelská skupina vyhodnotila, že volby nebyly ani svobodné, ani spravedlivé. V březnu 2003 došlo k přezkoumání tohoto trestu výborem 3 zemí, které byly pověřeny rozhodnout o dalším vývoji situace. Ty dospěly k závěru, pokračovat v uloženém trestu až do příštího zasedání Commonwealthu v prosinci 2003. Na tuto schůzku nebylo Zimbabwe pozváno a Commonwealth se rozhodl, že stát bude tímto způsobem sankcionovat i nadále. V reakci na tuto skutečnost se prezident země Mugabe rozhodl z organizace dobrovolně vystoupit (Global Security nedatováno). Po dlouhých 15 letech, v

roce 2018 Zimbabwe požádalo o možnost vrátit se zpět do Commonwealthu. Prezident Emmerson Mnangagwa, který nahradil Mugabeho, podal v květnu žádost o znovu začlenění se do organizace. Mnangagwa slíbil, že uspořádá svobodné a spravedlivé volby, dále se zavázal obnovit skomírající ekonomiku tím, že se pokusí o navázání mezinárodních vazeb a přilákáním zahraničních investorů (Aljazeera 2018).

5. ZÁVĚR

Vznik moderního Commonwealthu datujeme do roku 1949, kdy byla přijata Londýnská deklarace, která definovala organizaci jako svobodné sdružení nezávislých členských zemí. V současné době spojuje 53 zemí světa, k jejichž základním cílům patří podpora demokracie, rozvoje a míru. Fungování Commonwealthu a jeho síla spočívá především ve společných hodnotách a rozmanitosti. Dobrovolná organizace od svého vzniku fungovala pouze na základě pocitu sounáležitosti, jelikož nebyla vystavěna na základech žádné charty. Tato skutečnost se změnila v roce 2013, kdy byla přijata charta Commonwealthu, ve které jsou zakotveny společné hodnoty a zásady členských zemí. Jeden z nejdůležitějších orgánů organizace tvoří sekretariát Commonwealthu. Mezi jeho cíle patří usnadnit spolupráci mezi členskými státy, pomáhá k rozvíjení politik, poskytuje politické poradenství a různé formy technické pomoci, které jsou třeba při prosazování základních hodnot Commonwealthu. Toto je také důvod, proč členské státy, přesto, že musí dodržovat principy a zásady Commonwealthu, a v případě jejich porušení na ně může být uvalena sankce, zůstávají i nadále členy organizace a spolek, až na několik výjimek, neopouštějí.

Jedním z cílů této bakalářské práce je vyhodnotit dopad sankcí, o kterých zde bylo pojednáno, na členské státy Commonwealthu. U těchto sankciovaných zemí je v práci nastíněno historické pozadí, aby bylo snazší pochopit, jaký vývoj a směřování dovedlo ten daný stát do situace, kdy Commonwealth shledal jeho

chování či aktuální situaci v něm v rozporu se svými principy a zásadami a rozhodl se pro uvalení sankce. Z popisu lze rovněž usoudit, jaký dopad měly uvalené sankce na jednotlivé státy. Obecně lze konstatovat, že ve většině uvedených případů využil Commonwealth, konkrétně Ministerská akční skupina Commonwealthu, sankce typu vyloučení státu z Rad Commonwealthu, případně pozastavení členství v organizaci. Historicky došlo 6x u čtyřech států k vyloučení z Rad Commonwealthu. Tento typ sankce lze hodnotit jako neefektivní, protože po jejím uvalení nikdy nedošlo k okamžitému dodržování oněch porušovaných zásad a principů. Vždy trvalo nejméně půl roku, v nejdelším případě se jednalo o 5 let a 9 měsíců, než došlo k obnovení demokratických hodnot, či popírání zásad stanovených Hararskou deklarací. V případě Fidži a Nigérie bylo uplatněno pozastavení členství v organizaci, což je tvrdší typ sankce než vyloučení z Rad Commonwealthu. V případě Fidži tomuto rozhodnutí předcházelo nejprve vyloučení z Rad Commonwealthu, a jelikož nedocházelo k žádné nápravě, rozhodl se Commonwealth přistoupit k tomuto dalšímu kroku. V případě Nigérie došlo k pozastavení členství ihned, po porušení zásad, bez předešlého vyloučení z Rad Commonwealthu. O rok později se Commonwealth rozhodl uvalit na Nigérii zbrojní embargo. I v případě této sankce lze hodnotit, že se jeví spíše jako neefektivní, protože v obou případech došlo ke zrušení pozastavení členství až po 4 letech a 6 měsících.

V žádném z uvedených případů nedošlo k tomu, že by byl členský stát vyloučen z Commonwealthu definitivně. V případě Jihoafrické republiky došlo k tomu, že poté, co její vláda v roce 1960 oznámila skutečnost, že se Jihoafrická unie stane republikou, zažádala si znovu o členství v organizaci. Členské země ale mezi sebou nechtěly akceptovat stát, ve kterém byla popírána lidská práva a svobody, a proto jí bylo důrazně doporučeno, aby svoji žádost o členství stáhla, což se roku 1961 stalo. V roce 1986 byly na Jihoafrickou republiku Commonwealthem uvaleny ekonomické sankce. První multirasové volby proběhly ale až v roce 1994, což svědčí o tom, že ani v tomto případě

nefungovaly uvalené sankce, tak, jak od nich bylo očekáváno. Další zemí, na kterou byly aplikovány ekonomické sankce, je Zimbabwe. Ani v tomto případě ale nelze mluvit o úspěchu. V roce 2002 byla země vyloučena z Rad Commonwealthu, na což následně reagovala dobrovolným vystoupením z organizace. Primárním důvodem neefektivnosti uvalených sankcí na členské země je fakt, že pokud představitelé členských zemí odmítají spolupracovat, jsou jakékoliv sankce bezpředmětné. Nicméně ve všech případech došlo poté, co proběhly v zemi k demokratické volby, k okamžitému zrušení uvalené sankce. Zimbabwe, které se rozhodlo opustit organizaci dobrovolně, po 18 letech v roce 2018 požádalo o znovu přijetí do Commonwealthu.

Důvodem, proč Commonwealth nejvíce využívá sankce typu vyloučení země z Rad Commonwealthu, či pozastavení členství, se zdá býti jejich nejmenší finanční náročnost. Ve většině případů nebyl Commonwealth jedinou organizací, která k uvalení sankcí přistoupila. Organizace spojených národů sankciovala například Jihoafrickou republiku, Sierra Leone a Zimbabwe. Evropská unie zase uvalila zbrojní embargo na Nigérii. I přes to, že byl v roce 1995 přijat Milbrookský akční program, který stanovil sankční mechanismus, jenž řeší závažné či přetrvávající porušování zásad Hararské deklarace, nedá se říci, že jejich použití by mělo na státy velký dopad. Přesto ve většině případů státy i nadále zůstávají součástí organizace, jelikož jim z členství plyne nespočet výhod. Jedná se například o solidaritu ostatních států při řešení problémů, dále Commonwealth pomáhá posilovat vlády členských zemí, růstu ekonomik a posílení obchodu. Organizace se zaměřuje i na mladou generaci, kdy pomáhá budovat postavení mladých lidí. Zabývá se také hrozbami typu klimatické změny, či rovné postavení žen a mužů ve společnosti. Commonwealth poskytuje skrze své pozorovatele nestranné poradenství při řešení národních problémů. Z tohoto přehledu je zřejmé, proč státy stále chtějí být součástí organizace Commonwealth, výhody převyšují nevýhody.

6. SEZNAM LITERATURY

Aljazeera (2018). *Zimbabwe applies to rejoin Commonwealth* (<https://www.aljazeera.com/news/2018/05/zimbabwe-applies-rejoin-commonwealth-180522062016470.html>, 28. 3. 2019).

Arts, C. J. M. (2000). *Integrating Human Rights into Development Cooperation: The Case of the Lome Convention* (Nizozemsko: Kluwer Law International).

Barber, James (1979). Economic Sanctions As a Policy Instrument. *International Affairs* 55 (3), s. 368.

Blair, David (2007). Pakistan suspended from Commonwealth. *The Telegraph*. 23. 11. 2007 (<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1570323/Pakistan-suspended-from-Commonwealth.html>, 19. 3. 2019).

Business Standard (2018). *1971 war: The story of India's victory, Pak's surrender, Bangladesh freedom* (https://www.business-standard.com/article/current-affairs/vijay-diwas-how-india-ended-pak-s-atrocities-and-ensured-freed-bangladesh-118121600120_1.html, 18. 3. 2019).

Celní správa (nedatováno). *Sankce (společná zahraniční a bezpečnostní politika)* (https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredi/Documents/sankce_cs.pdf, 14. 3. 2019), s. 3.

Commonwealth Bank of Australia (nedatováno). *Economic and trade sanctions* (<https://www.commbank.com.au/about-us/opportunity-initiatives/opportunity-from-good-business-practice/sustainable-business-practices/economic-and-trade-sanctions.html>, 11. 3. 2019).

Commonwealth of nations (2014a). *Fiji* (http://www.commonwealthofnations.org/wp-content/uploads/2012/10/fiji_country_profile.pdf, 20. 3. 2019), s. 4.

Commonwealth of nations (2014b). *Sierra Leone* (http://web.archive.org/web/20150318232357/http://www.commonwealthofnations.org/wp-content/uploads/2012/10/sierra_leone_country_profile.pdf, 25. 3. 2019), s. 3–5.

Commonwealth of nations (nedatovánoA). *Commonwealth Secretariat* (<http://www.commonwealthofnations.org/commonwealth/commonwealth-secretariat/>, 25. 2. 2019).

Commonwealth of nations (nedatovánoB). *History of the Commonwealth* (<http://www.commonwealthofnations.org/commonwealth/history/>, 25. 2. 2019).

Commonwealth of nations (nedatovánoC). *Withdrawals and Suspension* (<http://www.commonwealthofnations.org/commonwealth/commonwealth-membership/withdrawals-and-suspension/>, 18. 3. 2019).

Commonwealth of Nations (nedatovánoD). *Commonwealth in Action* (<http://www.commonwealthofnations.org/commonwealth-in-action/>, 28. 3. 2019).

Commonwealth of Nations (nedatovánoE). *CHOGM* (<http://www.commonwealthofnations.org/commonwealth/commonwealth-heads-of-government-meetings/>, 28. 3. 2019).

Constitutionnet (nedatovánoA). *Constitutional history of Fiji* (<http://constitutionnet.org/country/fiji>, 21. 3. 2019).

Constitutionnet (nedatovánoB). *Constitutional history of Sierra Leone* (<http://constitutionnet.org/country/constitutional-history-sierra-leone>, 25. 3. 2019).

Constitutionnet (nedatovánoC). *Constitutional history of Zimbabwe* (<http://constitutionnet.org/country/zimbabwe-country-constitutional-profile>, 28. 3. 2019).

Council on Foreign Relations (2017). *What Are Economic Sanctions?* (<https://www.cfr.org/background/what-are-economic-sanctions>, 11. 3. 2019).

Dawidowicz, Martin (2017). *Third-Party Countermeasures in International Law* (Anglie: Cambridge University Press).

Drezner, Daniel (2003). How Smart Are Smart Sanctions?. *International Studies Review* 5 (1), s. 107–108.

Drezner, Daniel (2011). Sanctions Sometimes Smart: Targeted Sanctions in Theory and Practice. *International Studies Review* 13 (1), s. 96.

Druláková, Radka – Zemanová, Štěpánka – Příkryl, Pavel (nedatováno). Implementace mezinárodních multilaterálních sankcí na Slovensku (<https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=se&pdf=81.pdf>, 29. 3. 2019), s. 110.

Duxbury, Alison (1998). The Commonwealth and the Edinburgh CHOGM: Challenges and Opportunities. *Agenda: A Journal of Policy Analysis and Reform* 5 (4), s. 447–448.

Encyclopedia Britannica (nedatováno). *Commonwealth association of state* (<https://www.britannica.com/topic/Commonwealth-association-of-states>, 25. 2. 2019).

Global Security (nedatováno). *Zimbabwe - 2002 Elections* (<https://www.globalsecurity.org/military/world/africa/zw-politics-2002.htm>, 28. 3. 2019).

Hall, Duncan H. (1953). The British Commonwealth of Nations. *The American Political Science Review* 47 (4), s. 997.

Hayes, Frank (1980). South Africa's Departure from the Commonwealth, 1960-1961. *The International History Review* 2 (3), s. 462–476.

History (2010). Apartheid (<http://www.history.com/topics/apartheid>, 14. 3. 2019).

Hufbauer, Gary – Oegg, Barbara (2000). Targeted Sanctions: A Policy Alternative?. *Peterson Institute for International Economics* 23. 2. 2000 (<https://piie.com/commentary/speeches-papers/targeted-sanctions-policy-alternative>, 29. 3. 2019).

Hulec, Otakar (1997). *Dějiny Jižní Afriky*. (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

Jamaluddin, Jazliza (nedatováno). *The Role of the Commonwealth Prime Ministers Meeting (CPMM) in resolving the Rhodesia question: The Unrecognised State, 1966-1969* ([http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2014-06-iscd-us/Jazliza_Jamaluddin_-_The_Role_of_the_Commonwealth_Prime_Ministers_Meeting_\(CPMM\)_in_resolving_the_Rhodesia_question-_The_Unrecognised_State,_1966-1969.pdf](http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2014-06-iscd-us/Jazliza_Jamaluddin_-_The_Role_of_the_Commonwealth_Prime_Ministers_Meeting_(CPMM)_in_resolving_the_Rhodesia_question-_The_Unrecognised_State,_1966-1969.pdf), 28. 3. 2019), s. 7–9.

Judd, Denis 1999. *Impérium. Britská imperiální zkušenost od roku 1765 do současnosti*. (Praha: BB art).

Kolodkin, Barry (2019). Examples of Sanctions in International Relations. *ThoughtCo*. 21. 1. 2019 (<https://www.thoughtco.com/what-are-sanctions-3310373>, 11. 3. 2019).

Lukášek, Libor (1999). Historie a současnost Jihoafrické republiky – od apartheidu k demokracii. *Mezinárodní vztahy* 34 (2), s. 101 – 102.

Marinov, Nikolay (2005). Do Economic Sanctions Destabilize Country Leaders?. *American Journal of Political Science* 49 (3), s. 564–576.

Mlambo, Alois (2014). *A History of Zimbabwe* (Anglie: Cambridge University Press).

OSN (1945). *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* (<https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>, 14. 3. 2019), s. 5–18.

Romancov, Michael (2008). Commonwealth – vznik a vývoj. In: Šanc, David – Ženíšek Marek a kol., *Commonwealth. Z perspektivy politické vědy* (Plzeň: Aleš Čeněk), s. 7–8.

Schaefer, Brett (1997). A User's Guide To Economic Sanctions. *The Heritage Foundation* 25. 6. 1997 (<https://www.heritage.org/international-economies/report/users-guide-economic-sanctions>, 27. 3. 2019).

South African History Online (2011) *Zimbabwe* (<https://www.sahistory.org.za/place/zimbabwe#endnote-1-ref>, 28. 3. 2019).

Šanc, David – Ženíšek, Marek (2008). Commonwealth – současný stav. In: Šanc, David – Ženíšek Marek a kol., *Commonwealth. Z perspektivy politické vědy* (Plzeň: Aleš Čeněk), s. 37–38.

The Commonwealth (1971). *Singapore Declaration of Commonwealth Principles 1971* (<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/history-items/documents/Singapore%20Declaration.pdf>, 27. 2. 2019), s. 1–2.

The Commonwealth (1979). *The Lusaka Declaration of the Commonwealth on Racism and Racial Prejudice* (<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/history-items/documents/TheLusakaDeclaration.pdf>, 27. 2. 2019), s. 1.

The Commonwealth (1991). *The Harare Commonwealth Declaration, 1991* (<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/history->

items/documents/Harare%20Commonwealth%20Declaration%201991.pdf, 1. 3. 2019), s. 1–3.

The Commonwealth (1995a). *First Meeting of the Commonwealth Ministerial Action Group on the Harare Declaration* (<https://archive.is/ckiyi#selection-429.0-429.84>, 26. 3. 2019).

The Commonwealth (1995b). *Millbrook Commonwealth Action Programme on the Harare Declaration* (<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/history-items/documents/millbrook%20declaration.pdf>, 2. 3. 2019), s. 1–2.

The Commonwealth (2002). *Eighteenth Meeting of the Commonwealth Ministerial Action Group on the Harare Declaration (CMAG)* (<https://groups.google.com/forum/#!topic/soc.culture.zimbabwe/VD331u5mH-E>, 28. 3. 2019).

The Commonwealth (2007). *Report of the Committee on Commonwealth Membership* (https://web.archive.org/web/20090426044116/http://www.thecommonwealth.org/shared_asp_files/GFSR.asp?NodeID=174532, 1. 3. 2019), s. 2–45.

The Commonwealth (2009). *Fiji suspended from the Commonwealth* (<https://web.archive.org/web/20090904153829/http://www.thecommonwealth.org/news/34580/213088/010909fijisuspended.htm>, 25. 3. 2019).

The Commonwealth (2013). *Charter of the Commonwealth* (<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/page/documents/CharteroftheCommonwealth.pdf>, 28. 3. 2019).

The Commonwealth (2017a). *Commonwealth Secretariat Strategic Plan* (http://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/CommonwealthSecretariatStrategic_Plan_17_21.pdf, 28. 3. 2019), s. 1–9.

The Commonwealth (2017b). *From the Archive: Sanctions agreed against apartheid-era South Africa* (<http://thecommonwealth.org/media/news/archive-sanctions-agreed-against-apartheid-era-south-africa>, 27. 3. 2019).

The Commonwealth (2018). *Zimbabwe Harmonised Election* (<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/Zimbabwe%202018%20COG%20Report%20-%20Final.pdf>, 28. 3. 2019).

The Commonwealth (nedatovánoA). *CMAG Suspension History* (<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/SuspensionHistory.pdf>, 12. 3. 2019).

The Commonwealth (nedatovánoB). *Pakistan : History* (<http://thecommonwealth.org/our-member-countries/pakistan/history>, 19. 3. 2019).

The Commonwealth (nedatovánoC). *Our History* (<http://thecommonwealth.org/our-history#117>, 19. 3. 2019).

The Commonwealth (nedatovánoD). *Nigeria : History* (<http://thecommonwealth.org/our-member-countries/nigeria/history>, 26. 3. 2019).

The Commonwealth (nedatovánoE). *South Africa : History* (<http://thecommonwealth.org/our-member-countries/south-africa/history>, 27. 3. 2019).

The Commonwealth (nedatovánoF). *Our work* (<http://thecommonwealth.org/our-work>, 28. 3. 2019).

The Commonwealth (nedatovánoG). *Commonwealth Ministerial Action Group (CMAG)* (<http://thecommonwealth.org/cmaga>, 29. 3. 2019).

Upi (nedatováno). *Military leader stages second coup in Fiji* (<https://www.upi.com/Archives/1987/09/25/Military-leader-stages-second-coup-in-Fiji/6550089548170/>, 20. 3. 2019).

7. RESUMÉ

This bachelor thesis discusses sanctions which were imposed by Commonwealth on its member states. The purpose of this study is to introduce the Commonwealth organisation, demonstrate member states which were subject to sanctions, justify the rationale behind the imposed sanctions and to discuss the implications of sanctions on selected states.

Firstly, it was essential to introduce the Commonwealth organisation, its gradual formation, its fundamental legislation and institutions which govern the organisation. Secondly, this study specified criteria which must all states meet in order to be members of the Commonwealth and also discussed Commonwealth instruments which are used when a member state violates a criterion. However, in order to fully understand the Commonwealth organisation, it was necessary to mention the aims of this organisation. Finally, this study explained the types of sanctions used by the Commonwealth and their purposes to understand the concept of this work.

In the second part of this study, examples of specific states on which sanctions were imposed can be found. Historical background of each state and the gradual development which led to sanctions imposed on each state was discussed. This study discusses the case of South Africa, Pakistan, Fiji, Nigeria, Sierra Leone and Zimbabwe. The sanctions imposed on each country were different regarding the different criteria violations of the country. In the case of South Africa, a ban on the imports of some agricultural raw materials was imposed. However, in the case of Nigeria, the Commonwealth followed the decision of the European Union and imposed an arms embargo on the country. Some of the listed states have been expelled from the Commonwealth for a

period of time, in the worse case, they were completely suspended from membership in the organisation. This type of sanction is widely used because of its low financial demands. However, in most cases, sanctions imposed by the Commonwealth are not effective.